

Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi,
International Humanities and Social Science Review (IHSSR),
Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019, e-ISSN 2667-8144

ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)

INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL SCIENCE REVIEW (IHSSR)

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019

Editörler / Editor in Chief

Bilal Çankır (Istanbul MedeniyetUniversity)

Derya Semiz Çelik (Marmara University)

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir.

Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Alltheopinionswritten in articlesareunderresponsibilities of theauthors.

Thecontents in thearticlescannot be usedwithoutcitation.

Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi © 2019

International HumanitiesandSocialScienceReview (IHSSR)© 2019

2019, Cilt/Volume: 3, No:1

BU SAYININ HAKEMLERİ

A. MOHAMMED ABUBAKAR, Antalya Bilim Üniversitesi

ÖZLEM ALTUN, Başkent Üniversitesi

Burcu GÜVENDİ, İstanbul Üniversitesi

Çağdaş CAZ, Bozok Üniversitesi

Enver Sinan MALKOÇ, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

RIDVAN ŞİMŞEK, Bartın Üniversitesi

Nesrin AKINCI ÇÖTOK, Sakarya Üniversitesi

Ramazan BİÇER, Sakarya Üniversitesi

Sümeyye ÇANKIR, Medeniyet Üniversitesi

Kapak Tasarımı /CoverDesign

Süleyman Türkoğlu

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

	<i>Makale Başlığı / Article Name</i>	<i>Sayfa / Page</i>
1	THE IMPACT OF MULTIMEDIA TECHNOLOGY ON BOOSTING STUDENT TEACHERS' PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE COMPARED TO TRADITIONAL TEACHING/ PEDAGOJİK İÇERİK BİLGİSİNE SAHİP ÖĞRENCİ ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM KOŞULLARINDA MULTİMEDYA TEKNOLOJİSİNİN YERİ / <i>Makale Türü: Araştırma</i> <i>Mehmet Necati CIZRELİOGULLARI</i> <i>Mehmet Veysi BABAYIGIT</i>	4-16
2	ALEV ALATLI'YA GÖRE DOĞU VE BATI TOPLUMLARINDA İNSANIN KONUMLANDIRILIŞI / HUMAN POSITIONING IN EASTERN AND WESTERN SOCIETIES ACCORDING TO ALATLI / <i>Makale Türü: Araştırma</i> <i>Sevde IŞIK BİLEN</i>	17-25
3	SPORA KATILIMDA ÇEKİNGENLİĞİN ETKİSİ / EFFECT OF FRIENDSHIP IN SPORTS PARTICIPATION / <i>Makale Türü: Araştırma</i> <i>Murat TERLEMEZ</i>	26-31
4	İSLAM'DA CİHAD VE MÜSLÜMANLARIN TERÖRİZM İLE SUÇLANMASI / JIHAD IN THE ISLAM AND CRIME OF MUSLIMS WITH TERRORISM / <i>Makale Türü: Diğer</i> <i>Sercana YÜCE AKKAYA</i>	32-48
5	KÜRESELLEŞME GÖÇ VE KADIN / GLOBALISATION MIGRATION AND WOMAN / <i>Makale Türü: Araştırma</i> <i>Fjolla LECAJ</i>	49-58

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**

**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019

**THE IMPACT OF MULTIMEDIA TECHNOLOGY ON BOOSTING STUDENT
TEACHERS' PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE COMPARED TO
TRADITIONAL TEACHING**

Mehmet Necati CIZRELIOGULLARI*

Mehmet Veysi BABAYIGIT**

ARTICLE INFO

Article History:
Received: 18.09.18
Revised : 19.02.19
Accepted : 22.03.19
Orcid Number: 0000-0002-9884-6084, 0000-0003-4146-7434
Keywords: Multimedia Technology, Multimedia Screens, Student Teachers, Second language teacher education (SLTE).

ABSTRACT

Objectives: The purpose of this research is to find out the role of multimedia technology with multimedia screens in terms of boosting student teachers' pedagogical content knowledge compared to traditional teaching which includes the curriculum of course books and worksheets.

Methods: The triangulation research design was used in this study because there were both qualitative and quantitative analysis of the study. The data collection tools for this study were a smart board, two projectors, academic achievement tests, interviews, observations and questionnaires.

Results: This research which reflects the positive perspectives about the use of the multimedia technology with multi-screens compared to the traditional usage of course books.

Originality: Since multimedia technology will be very effective in developing pre-service teachers' thinking, analyzing, reasoning and self-awareness skills, it will be the basis for many future studies.

**PEDAGOJİK İÇERİK BİLGİSİNE SAHİP ÖĞRENCİ ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM
KOŞULLARINDA MULTİMEDYA TEKNOLOJİSİNİN YERİ**

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihi:
*Başuru:*18.09.18
Revizyon : 19.02.19
Kabul : 22.03.19
Orcid Numarası: 0000-0002-9884-6084, 0000-0003-4146-7434
Anahtar Kelimeler:
Multimedya Teknolojisi,
Multimedya Ekranları, Öğrenci

ÖZ

Amaç: Multimedya teknolojilerinin multimedya ekranlarındaki rolünü, öğrenci öğretmenlerin pedagojik içerik bilgisini, ders kitaplarını ve çalışma sayfalarının müfredatını içeren geleneksel öğretime kıyasla arttırmaktır.

Tasarım/Yöntem: Üçgenleme araştırması tasarımı kullanılmıştır, çünkü çalışmanın hem nitel hem de nicel analizi yapılmıştır. Bu çalışma için veri toplama araçları, bir akıllı tahta, iki projektör, akademik başarı testleri, mülakatlar, gözlemler ve anketlerdir.

Sonuçlar: Multimedya teknolojisinin çoklu ekranlar ile kullanılması konusundaki olumlu perspektifleri, ders kitaplarının geleneksel kullanımı ile kıyaslandığında yansıtılabileceği düşünülmektedir.

* Research Assistants, Faculty of Tourism, Eastern Mediterranean University, P.O. Box 99628, Famagusta, Northern Cyprus Via Mersin 10, Turkey Tel: +90 392 630 2501, Mobile Number: +905338229727, E-mail: mehmet.cizreli@emu.edu.tr

** English Teacher, Faculty of Education, Eastern Mediterranean University, P.O. Box 99628, Famagusta, Northern Cyprus Via Mersin 10, Turkey, Mobile Number: +90 5379535372, E-mail: m.veysi.babayigit@gmail.com

1. INTRODUCTION

1.1 Background Information

The use of multimedia technology is inevitable for teacher education programs in today's world. Computers, internet, mobile phones and blogs play very efficient roles in teacher education programs or Second Language Teacher Education (SLTE) (Crusan et al., 2016). The methods related to technology are now replacing the traditional teaching methods. Students' needs always change in accordance with the developing world. Therefore, educators of student teachers should become alert in order to meet students' needs, and search for both effective and new methods. In addition, the goal of meeting these changes gives teachers more responsibility and challenge (Kubanyiova & Crookes, 2016). The tradition of teacher education programs has been considerably changed with the integration of technology into courses or programs. Technology provides so many options in order to arise student teachers' curiosity and motivation. It also makes teaching more productive by offering various types of activities and providing an active participation of all student teachers. Also, the application of multimedia and technological devices into the pedagogy programs provides a great amount of information in multiple fields as they are effective in creating a more authentic learning environment, enhancing the quality of contents and integrating skills (Mazzoni et al., 2015).

Some student teachers learn by listening to audio, some learn through visuals and some others learn through integrating more than one of their senses during the lesson; therefore, educators of student teachers have a great opportunity when they use a combination of teaching methods and make the classroom environment stimulating by using multimedia devices (Montrieux et al., 2016). In this study, the importance and the application of the multimedia in pedagogical teaching for L2 student teachers was studied and shown clearly. As each of L2 student teacher needs to have a clear and effective pedagogy in order to teach the target language effectively in their future career, a permanent and prosperous educating method was entailed. In addition, the advantages of using multimedia for creating a context to teach pedagogy in SLTE programs were dealt with throughout the study, the role of traditional techniques and its effects for teaching pedagogy in SLTE programs were figured out in this study.

The benefits and effective use of the multimedia are always seen a critical point for better teaching in SLTE programs because multimedia teaching helps students to get involved and learn according to their interests. It provides student-centered teaching model, attracting and arousing the students' learning interests, presenting more information at once. Thanks to this method, student teachers are no longer passive receivers in the learning process because it encourages active participation of student teachers. As student teachers generally enjoy working on computers, the use of multimedia should be utilized in order to motivate students during the learning process.

1.2 Problem Statement

Most of student teachers lack a great deal of appropriate pedagogy in SLTE programs, they don't have enough knowledge on how to teach and what to teach during their courses. In addition, they can't get pedagogic content knowledge very easily and encounter difficulties in learning it as the education programs follow traditional techniques such as teaching via course books and worksheets; therefore, they are faced with many problems in their future careers because they are not able to control the class effectively and can't develop autonomous perspectives in teaching.

1.3 Aim of The Study& Research Questions

The purpose of this study is to find out the role of multimedia technology with multimedia screens in terms of boosting student teachers' pedagogical content knowledge compared to traditional teaching which includes the curriculum of course books and worksheets. Furthermore, it also aims to catch the advantages of multimedia in enhancing student teachers' motivation and interest for learning pedagogic content knowledge through analysis of observation, interviews and questionnaires.

- What are the advantages of using multimedia teaching with multimedia screens over traditional teaching methods?
- What are the students' reactions towards multimedia teaching method?
- What is the importance of application of multimedia technologies in teaching education programs?

1.4 Significance of The Study

The present study is closely linked to the activities and methods that the authors have learned in teacher education course of their Ph.D. Teacher education course which has given us a great insight in order to conduct this research. This current study is quiet fruitful because it contributes to the researchers in terms of professional development through self-observation, interviews and questionnaires. Also, this research is quite significant because it focuses on the perception of pedagogic content knowledge in SLTE programs and it pinpoints the process of perceiving pedagogic content knowledge through multimedia technology. Furthermore, this study gives the researchers a great chance to monitor student teachers, and have accurate results on the application, the procedure and analytical study of the processes. Finding effective solutions and demolishing learning barriers is the researchers' greatest aims throughout the study. Many different theories and applicants have been investigated in this study and it is hoped that this study will be quite effective in terms of boosting student teachers' pedagogical content knowledge and be a good sample for teacher educators seeking effective and enjoyable learning ways in SLTE programs.

2. LITERATURE REVIEW

The development of technology has lead teacher educators to use multimedia tools as a new method of teaching. There are many advantages of using multimedia to create a context for teaching and learning. Pedagogical content knowledge and multimedia technology should complete each other and they are needed to be integrated in order to have a fruitful learning for student teachers in SLTE programs (Gilakjani, 2012). Shulman (1986) described the pedagogical content knowledge as transformation of knowledge because teachers use the subject matter, find multiple ways, and adapt these for the students. Pedagogical content knowledge includes the core business of teaching, learning, curriculum, assessment and reporting, these are effective for promoting learning and the links among curriculum, assessment and pedagogy. Multimedia technology is also very significant like pedagogic content knowledge as it gives the chance of teaching and learning in an interactive way because technology manages a transparency of perception (Bruce & Hogan, 1998). Integration of technology with pedagogic content knowledge is the most advantageous and effective way of learning for student teachers because it gives the chance of flexibility and interaction among students. Koehler & Mishra (2009) pinpointed the need of teaching with technology. They stated that technological devices are protean, unstable, and opaque as these devices are able to present new challenges to teachers. They also focused on some probable problems of teachers using technology. They asserted that teachers have always been provided with inadequate training for the application of technology in the class because most of approaches to teachers' professional development offer only one aspect of technology integration and this is a real problem for professional teachers as teachers need to operate in diverse contexts of teaching and learning; therefore, teachers should be educated well in order to fit the uses of technology or multimedia into their classes. In addition, this education of technology needs to be consistent with teachers' existing pedagogical beliefs (Ertmer, 2005). Most of traditional technological devices such as pencils, pendulums and chalkboards are thought as specificity, stability and transparency of function (Simon, 1969). These devices undergo some common changes due to achieving the transparency of perception (Bruce & Hogan, 1998). Also, these devices aren't thought as technological devices anymore because digital technologies such as computers, handheld devices, and software applications have been considered as technological devices. In fact, a pencil and a software simulation are both technological devices in the academic world but their functions are not the same as a pencil is unstable and not opaque; however, multimedia technology with simulation or multi-screens is more technological and offers a great deal of assistance in teacher education programs.

Another and the most important opportunity that the multimedia technology has given us is the internet which has multiple uses. The significant tribute of the internet is dealing with education because it gives the student teachers the chance of reaching a wide range of collection of texts or information in various departments. It has been thought by many scholars that nowadays students at

colleges or universities are luckier because they have the chance of checking, revising, editing and rewriting tasks, texts or the other goals related to their learning easily thanks to multimedia technology, but it was different in the past because most of the instruction was personified mostly by the teachers or by the lectures pinpointing errors on students' texts, projects or works which was quite traditional for learning and teaching at that time. Kasper, (1997) conducted a study and found that using multimedia such as print, film, video, and internet motivate students to write a critical analysis on projects or school works. According to the study, by means of multimedia technology, the students' success increased considerably as 92 % of the students were able to pass the reading and writing examinations in the department. Also, students gave very positive feedback on the discussion of multimedia and were very confident in using multimedia in their classes because the materials such as film and the internet were very helpful in understanding the courses as students were hearing, seeing and reading about the topic related to the course. Also it is asserted that that multi-media technology has great functions in developing the bonds between teaching and reflection as teachers use multiple ways to catch the important points within multimedia teaching in classes (Mao, 2010). What is more, the multi-media teaching is also essential for getting socialized because it may contribute learners to develop a sense of the socio-cultural context in which the language is being used (Kramsch, 1999).

Gary Motteram (2013) is on the idea that equipping a class with technological gadget is rather fruitful as students can learn better with digital gadgets. Pun (2013) also found similar results on the usage of multimedia gadgets in language teaching and it is found that using multimedia technology develops communication skills and learning well because students feel more motivated to participate in tasks. In addition, Joshi (2012) aimed to come up with advantages of multimedia technology for student teachers in classes and found that through the multimedia technology, the teacher is able to give more opportunities and choices to student teachers in order to let them define their ideas freely and enjoy the time during the courses and students had a great deal of motivation in completing various tasks. Teachers as facilitators can use the pictures and sounds together to enhance the students' learning and affect more senses simultaneously. Vision and hearing are the dominant senses. Multimedia can provide a sensory and a real learning experience. As the design of Edgar Dale, *Cone of Experience* (Dale, 1946) emphasized the importance of audio-visual materials because information can be conveyed with a single image or an audio more easily rather than a description. With the help of audio, visual and animation effects, students become more eager and motivated. Since the multimedia tools seem more appealing, students participate in the courses more actively. Furthermore, the multimedia teaching is also flexible because some tools such as blogs and social media allow us to create a context after school as well. These tools are effective for student teachers to develop autonomous attributions in learning because students can have the advantage of technology whenever they have questions out of the lessons, by contacting teachers through e-mails or social media. In addition, it is important to have a good cooperation between educators' guidance and learners' focus as it is stated that teaching must focus on the guidance of teachers and be student-centered (Holec, 1981).

In conclusion, multimedia technology has become an indispensable part of teaching as it is significantly important in boosting student teachers' skills for various aspects such as pedagogic knowledge, pedagogic content knowledge and general pedagogical knowledge.

3. METHODOLOGY

3.1. Research Design

The triangulation research design was used in this study because there were both qualitative and quantitative analyses of the study. It was stated that the triangulation research design requires both quantitative and qualitative data. These two types of data are very significant for the triangulation research design because the research has both statistical and comprehensible data. To start with, the quantitative research design checks the statistics of results, finds the analytical grades for each statistic and then uses these findings or evaluations to validate (Fraenkel & Wallen, 2006). On the other hand, the qualitative research design being a part of the triangulation design is an exploratory research in which the researcher involves looking things in depth in their natural settings by trying to make sense and interpret meanings (Denzin & Lincoln, 2005). The research design of the study was mostly based on observations, interviews and questionnaires. In addition, a comparative study was made between the two applications of the study for the same group. The aim of the comparative research is to find out something about one or all of the things that being compared and this study mainly focuses on the

effects of multimedia teaching with multimedia screens. The advantages and disadvantages of multimedia technology with multi-screens for teaching, reactions and thoughts for this technique were figured out via this research design.

3.2 Research Context and Participants

The study was applied to bachelor students studying at the department of English Language Teaching (ELT) in Turkey. The research context is the education faculty of the university and the department for this study is ELT. The number of the participants for this study is fifty. Most of the students in this research are bilinguals. Some of their mother tongues are Kurdish and the others' are Arabic. The participants are the 4th grade student teachers in the department of ELT. The students' ages change between twenty and twenty-three. There are both male and female participants. The participant student teachers have been learning English for thirteen years and they are English teachers next year. All of them have an advanced level of English.

3.3 Data Collection Tools

The data collection tools for this study were a smart board, two projectors, academic achievement tests, interviews, observations and questionnaires. Smart boards are available in all of universities nowadays. These smart boards give a great interaction between student teachers and their educators. The educators of student teachers used them to multiply as they have the chance of showing the videos related to the course, writing on the board and letting students listen and write effectively while using the boards. Also the educators can save all the notes on the smart boards and share the notes to students' tablet computers via the smart board. The smart boards are quiet motivating and interactive for students. The projectors are used to reflect the information from a tablet or a personal computer. In this study, two projectors are used, one of them is used in order to show the related videos and the other is used for the aim of showing the related pictures.

Academic achievement tests are helpful for student teachers see their progress and the comprehension after each topic. There were two academic achievement tests and each of them included 10 questions compromised of multiple choice questions. These academic achievement tests let both the researchers and student teachers compare the academic outcomes of the study. Interviews are research instruments that are generally used to collect data in a study. They can be both used for qualitative and quantitative analysis, but mostly they are used in qualitative studies. They were very effective in gathering ideas of participants in a study. It is noted that interviews are among the most familiar strategies for collecting qualitative data (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006). The interviews being applied to students included five questions for each student teacher and there were basic questions in English in order to gather critical ideas of the student teachers. Each of the interviews were being recorded in order to give the researcher the chance of going back and forth for the analysis of the study. By applying the interviews, student teachers' thoughts and feelings towards the traditional and multimedia teaching may be understood well. Observation is also very important as it really helps us to understand something better that we need to explore. Also, for observational purposes, video recording is a very effective way in a study because it lets us keep and analyze the important facts of a study; therefore, video recordings were used during the applications of the study. Observing students' attitudes towards teaching with both traditional and multimedia technology methods will give us important feedbacks.

Questionnaires were used in this study. They are generally used for statistical analysis in a study and significant for both qualitative and quantitative studies because they give clear results. The preparation of questionnaires was challenging and it was noted that designing and having an effective questionnaire is generally difficult as researchers need to think carefully and clearly in order to form what they aim and wish to have in their questionnaires (Peachy, 2008). There were ten items in the questionnaires because the feedback of students was aimed to be gathered as quantitatively at the end of the study. Each item had five choices as 1,2,3,4 and 5. Among the choices, 1 represented "almost seldom", 2 represented "seldom", 3 represented "sometimes", 4 represented "often" and 5 represented "always" (Ebrahimi et al., 2013).

3.4. Data Collection Procedures

The study was taken two months to implement. There was only one class and there were two applications at different dates. This class had two hours of pedagogy, each week. Also, two different subjects related to pedagogic content knowledge were applied in this study. The aim was to teach two different topics of the pedagogical content knowledge in SLTE classes for student teachers via different two methods.

In the first week, the first application were applied in a traditional way by using course books, worksheets and pencils. The topic of the first application was the drawbacks of poor classroom management in SLTE classes. Student teachers participated in each activity in a traditional way, the educator of student teachers explained each point from the book and the application was in question-answer formats. During the second week, an academic achievement test related to the first application was applied in order to learn what extent student teachers have perceived the topic. The academic achievement test included multiple choice questions. On the third week, the second application of the study was applied by using a smart board and two projectors. The topic of second application was the effective ways of classroom management in SLTE programs. Student teachers participated in each activity interactively and the educator of student teachers explained each point from multi-screens. The usage of multimedia technology with multi-screens were aimed to be used fruitfully and effectively in this phase. There were three screens in the course room. In the first screen which was reflected via the first projector on the left, there were pictures related to the topic; in the second screen which was the smart board in the middle, there were presentations related to the topic; and the last screen which was the second projector on the right, there were videos related to the topic. In other words, there were three screens; on the left (first projector), in the middle (smart board) and on the right (second projector) in the course room and each of these screens reflected the different points of the topic. Student teachers' visual and audio intelligences were boosted in this phase and the interactive participations of student teachers were aimed to be maximized during this phase. On the fourth week, an academic achievement test related to the second application was applied in order to learn what extent student teachers have perceived the topic by the techniques of multimedia technology with multi-screens. The academic achievement test will include multiple choice questions. In the fifth and sixth weeks, the interviews for these two applications were done with student teachers. Each student teacher was asked five questions and their answers were recorded in order to let the researcher go back and forth for deep analysis. Students answered the interview questions on their own, and their all answers whether positive or negative were recorded. During the seventh week, the questionnaires were applied in order to have quantitative data from student teachers' perspectives for the use of these two applications. The questionnaires included ten items and each item was calculated for reliability, validity and deviation in terms of the regulations of SPSS. In the eighth week, which was the last week of the study, there were comparison and analyses of these two applications by examining the recordings and questionnaires.

In conclusion, each phase of the study was done with a great care in accordance with the planned procedure in order to carry out an acute and clear research for student teachers' professional development.

3.5. Data Analysis Procedures

All of the data in this study were analyzed both qualitatively and quantitatively because the study has the triangulation research design. The study conducted by a class at different times with different application ways, and both the participants and the classroom's atmosphere was analyzed qualitatively and quantitatively.

The first stage of data analysis was the applications of the study, which were two applications with different aspects of this study. The analysis of these two applications was completely done qualitatively, because the analysis was based on observation, and it gave a great help in terms of analyzing students' attitudes towards the study. To start with, the first application was managed by means of traditional ways and the second application was via the use of multimedia technology with multi-screens. The first application included the traditional way of teaching and its effected on student teachers. While analyzing the first application, student teachers' motivation, participation, critical thinking and deduction skills were taken into consideration and the second application was included teaching pedagogic content knowledge with the help of multimedia technology with multi-screens, and for the analysis of the second phase, some multiple intelligences such as auditory and visual ones were tried to be analyzed qualitatively because student teachers are listening and watching at the same time.

Also student teachers' feelings, thoughts, motivation and the degree of engagement in the study are aimed to be analyzed in the second application. Student teachers' skills of reasoning and inferring were also taken into consideration for the analysis of the second application because students watched some videos, pictures, presentations, and tried to perceive the topic within projectors and a smart board. The second stage of data analysis was the academic achievement tests. In the academic achievement test, there were ten items and each item included five choices. These items were for evaluating student teachers' comprehension of the topic. The two applications of these two academic achievement tests were investigated individually. Then student teachers' scores for each item were enrolled, and the deviation, median and success percentages of the tests were figured out for comparison. The third stage of data analysis was interviews. In these interviews, there were five questions and each question had parallelism among each other. Student teachers' answers were collected and recorded. Then, the same ones were found and analyzed qualitatively. If there were some unique answers, these answers were also taken into consideration and analyzed in accordance with the study, but the assumptions and ideas were given based on these overall same questions. By analyzing the interviews, students' final thoughts, feelings and wishes were aimed to be learnt. The last stage of data analysis was the questionnaires which were effective in gathering quantitative data from student teachers' perspectives. The ten items in the questionnaires were checked and enrolled into the Statistical Package (SPSS) program, and then the quantitative data were evaluated for both validity and reliability in accordance with SPSS. Also standard deviation and median were calculated. In addition, the factor analysis was done using the SPSS program.

To sum up, the study had many phases to be followed and each of them were analyzed separately with academic achievement tests, observation, interviews and questionnaires. Then the results were given qualitatively and quantitatively.

4. ANALYSIS AND FINDINGS

In Table 1, the answers to the questions from the participants' data were analyzed and interpreted using mean, standard deviation and confidence interval test as well as bootstrap analysis. In Table 2, the answers to the multimedia technology related questions were evaluated and interpreted by frequency analysis and then the assumptions were tested. In Table 3, the data obtained from the replies of participants' were subjected to factor analysis, factor loadings, KMO and Bartlett test as well as Cronbach alpha test.

Table 1. Mean, Standard Deviation, Confidence Interval of Multimedia Technology

Multimedia Technology		Statistic	Std. Error	Bootstrap	
				95% Confidence Interval	
Questions				Lower	Upper
I prefer multimedia technology to traditional teaching by course books.	Mean	3,5800	,1824	3,2000	3,9400
	Std. Deviation	1,26314	,09408	1,03730	1,41652
I prefer traditional teaching by course books to multimedia technology.	Mean	2,7800	,2214	2,3400	3,2395
	Std. Deviation	1,52917	,08457	1,31878	1,66398
I think multimedia technology with multi-screens is very easy, effective, comprehensible and interactive.	Mean	3,5200	,1871	3,1605	3,8800
	Std. Deviation	1,29741	,08615	1,09567	1,43649
I think traditional way of teaching by course books gives more enthusiasm and interactive.	Mean	2,7400	,2226	2,3000	3,2000
	Std. Deviation	1,53610	,08700	1,32497	1,67198
I don't find multimedia technology effective because it is time consuming.	Mean	3,5200	,2015	3,1200	3,8800
	Std. Deviation	1,40320	,09617	1,17475	1,56762
I find multimedia technology very effective in terms of covering the whole curriculum and topics accurately	Mean	3,4800	,2395	3,0200	3,9400
	Std. Deviation	1,65665	,08932	1,42802	1,77980
I find traditional teaching by course books very effective in terms of covering the whole curriculum and topics accurately.	Mean	2,7400	,2249	2,3000	3,1995
	Std. Deviation	1,54933	,08484	1,34761	1,68317
I can see, understand, criticize, compare and contrast easily by multimedia technology with multi-screens.	Mean	3,6000	,1962	3,2005	3,9800
	Std. Deviation	1,38505	,10654	1,15511	1,56489
I can see, understand, criticize, compare and contrast easily by traditional teaching of course books.	Mean	2,8200	,2420	2,3400	3,3200
	Std. Deviation	1,64986	,07943	1,46310	1,77562
I want to have multimedia technology in our teacher education programs.	Mean	3,7800	,1765	3,4400	4,1395
	Std. Deviation	1,21706	,08564	1,03729	1,36777

Table 1 shows the frequency distributions of multimedia technology levels of student teachers. The arithmetic mean of the expressions (2.74) and Standard Deviation (1.54; 1.53) were lower in the analysis results of the expression. A large part of the participants responded negatively to the statement that "the traditional teaching method in the textbooks is more enthusiastic and interactive and that the traditional teaching textbooks", "The whole teaching program and the subjects are found to be very effective in correctly handling them". At another level, participants were asked the following question about multimedia technology tools; "I want to have multimedia technology in our teacher education programs". This revealed an arithmetic mean of the expressions (3.78) and a Standard Deviation of (1.21).

Table 2. The Comparison of Multimedia Technology

Questions	Frequency	Percentage (%)
I prefer multimedia technology to traditional teaching by course books.		
-Almost Seldom	3	6.0
-Seldom	10	20.0
-Sometimes	6	12.0
-Often	17	34.0
-Always	14	28.0
I want to have multimedia technology in our teacher education programs		
-Almost Seldom	1	2.0
-Seldom	9	18.0
-Sometimes	10	20.0
-Often	10	20.0
-Always	20	40.0

The aim of the study was to increase the role of multimedia technologies on multimedia screens, the pedagogical content knowledge of student teachers and the curriculum of textbooks and worksheets. As Table 2 shows, participants often prefer multimedia technology (34%) to traditional education (28%). Furthermore, the participants always want to learn multimedia technology training programs (40%). The result of these values is that student teachers prefer multimedia technology compared to traditional education.

Table 3. Factor Analysis

Factors	Item	Factor Loadings
Multimedia Technology		
N=50; KMO=0.910; Bartlett's Test of Sphericity =642.246,P=0.000 Total Variance Explained=%7.611, Factor Loadings $\geq$ 0.50		
Multimedia Technology ($\alpha=0.82$; V.E=%84.57)	I prefer multimedia technology to traditional teaching by course books.	0,847
	I prefer traditional teaching by course books to multimedia technology.	0,875
	I think multimedia technology with multi-screens is very easy, effective, comprehensible and interactive.	0,749
	I think traditional way of teaching by course books gives more enthusiasm and interactive.	0,918
	I find multimedia technology very effective in terms of covering the whole curriculum and topics accurately	0,902
	I find traditional teaching by course books very effective in terms of covering the whole curriculum and topics accurately.	0,901
	I can see, understand, criticize, compare and contrast easily by multimedia technology with multi-screens.	0,767
	I can see, understand, criticize, compare and contrast easily by traditional teaching of course books.	0,834
	I want to have multimedia technology in our teacher education programs	0,818

The KMO value and the Bartlett test were used to check whether the factor analysis could be performed on the statistical attitude scale items. When the KMO value is 0.91 and the Bartlett test is at $\alpha = 0,000$, it is assumed that the sample size is sufficient to perform factor analysis. As shown in Table 3, the compliance values of the measurement model is good. Factor loads appear to be significant because the disclosed mean variance value exceeds the specified minimum value of 0.50 (Fabrigar et al., 1999)

It is expected to see a great change between the beginning and end of the study because students experienced different methods, applications and ways during the study. Therefore, a dramatic switch of the comprehension of student teachers throughout the study is not coincidence. With regard of the observations about the applications done in accordance with the first research question, it is thought that student teachers found the use of multimedia technology with multi-screen more advantageous than the traditional use of course books because student teachers engaged in the learning process more actively and they might feel more motivated. In accordance with the second and third research questions, student teachers' attitudes towards the study might be anticipated very easily. In the first application of the study, most of the student teachers might not feel enthusiastic for the traditional method of the application because they tried to catch the main points of the topic in boring and tiring ways. They feel unmotivated and always check their watches for the end of the session; however, more enthusiasm was expected for the second application because there was an interactive way of teaching, and students get engaged into the learning process very dynamically thanks to the multimedia technology with multi-screens. In addition, using multimedia technology in teacher education programs is helpful for a full integration and interaction among student teachers as major Office of Technology Assessment (OTA) (1995, 1988) reports asserted that educators of student teachers and

educational researchers usually cite the classroom teacher as central to the full integration of technology in our schools.

With regard of the interviews done in accordance with the research questions, thanks to interviews which are dramatically beneficial in gathering information about student teachers' attitudes and perspectives for the study, we can understand student teachers' perspectives clearly. In accordance with the first research question, student teachers may express the advantageous use of the multimedia technology with multi-screens because they may feel anxious and bored with the usage of course books in the learning process. In accordance with the second research question, student teachers may express more positive thoughts for multimedia technology with multi-screens than the use of traditional ways in teacher education programs. In accordance with the third research question, most educators supported the use of multimedia technology in teacher education because they were helpful for educators to overcome student teachers' fears, concern and anxiety in the education programs (Bitner & Bitner, 2002).

With regard of the questionnaires done in accordance with research questions, all of the students expressed their thoughts on the items and they assessed each item with a number such as 1,2,3,4 and 5. Then the results were converted into statistical evaluations which will show the percentages, mean, validity and reliability. Valid and reliable results were expected from the study in accordance with student teachers' answers and it is also hoped that reactions and thoughts of the student teachers were evaluated thoroughly in the questionnaires. Furthermore, it is expected that student teachers participate more in the courses. In accordance with the first research questionnaires, it is anticipated that most of the students give the highest grades for the advantages the use of the multimedia technology in teacher education programs in order to have a fruitful teaching environment. In accordance with the second research question, students may not show negative reactions for the use of multimedia technology and they may develop favorable attitudes towards the multimedia technology; therefore, they choose the items suitably. In accordance with the last research question, it is expected that most of student teachers find the use of multimedia technology as a requirement in teacher education programs as it is mostly believed that multimedia technology is effective in demolishing learning impediments. It is also helpful in providing teachers with knowledge of the very basics of computer use. Beichner (1994) stated that the multimedia technology is influential for knowledge and emotions of the students who study science subjects in their programs.

6. DISCUSSION AND CONCLUSION

Effective learning opportunities have been provided and improved upon by the innovations in multimedia. Teachers have effectively enhanced their teaching methods through the adoption of modern pedagogical technologies which as reasonably advanced educational theories to achieve their curriculum goals. Therefore, the utilization of multimedia technologies facilitates an effective understanding of the learning materials, the teaching process, and increase students' interest to study. These new approaches do not only positive impact on the quality of education, but also to other necessary educational conditions. This implies that teachers should be armed with recent multimedia teaching skills and armed with the knowledge of new technologies for optimal performance in schools.

Interactive multimedia, encourages students to play an active role in the field of knowledge. Providing unlimited space for reinforcement and implementation, is of great importance in terms of increasing the confidence of individuals in their abilities. It is thought that the various benefits of using multimedia technologies in education will be seen over time. With the utilization of these benefits, its usage increases significantly every year. For example; the Baptist Medical Center of Wake Forest University has a wireless accessible handheld computer for approximately one hundred students in the third year of study, allowing access to both reference and patient information when needed (Bulun et al., 2004). In this way, students who have the chance to access information where and when, offered a situation where both students and teachers were satisfied. The value of any multimedia technology that contribute to this learning will be much higher than its real value. For this reason today, the use of multimedia technology for teacher training programs has become an important element. The application of multimedia and technology devices in teacher education programs creates a more authentic learning environment. Multimedia technology's have the ability to integrate multi-screen content, qualities and skills into the teacher's learning experience which provides a large amount of information flow in multiple areas. In the context of research questions, when we look at the results of

interviews and analyzes, student teachers has been found to have more positive thoughts for multimedia technology with multi-screens than the use of traditional ways in teacher education programs.

In conclusion, most of the findings and implications reflect the positive perspectives about the use of the multimedia technology with multi-screens compared to the traditional use of course books because multimedia technology is very effective in boosting student teachers' thinking, analyzing, reasoning, deduction, self-awareness skills. Conversely, SLTE will create a central role towards an understanding of the key concepts of this enterprise, including teachers, teaching, and the nature of education.

References

- Beichner, R. J. (1994). Multimedia editing to promote science learning. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 3(1), 55-70.
- Bitner, N., & Bitner, J. (2002). Integrating technology into the classroom: Eight keys to success. *Journal of technology and teacher education*, 10(1), 95-100.
- Bruce, B. C., & Hogan, M. P. (1998). The disappearance of technology: Toward an ecological model of literacy. *Handbook of literacy and technology: Transformations in a post- typographic world* (pp. 269-281). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bulun, M., GÜLNAR, B., & GÜRAN, S. (2004). Egitimde mobil teknolojiler. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(2), 165-169.
- Cuaresma, J. (2008). Learning style preferences and academic performance of PHEM majors at the University of the Cordilleras. *Unpublished Undergraduate Thesis. University of the Cordilleras, Baguio City.*
- Crusan, D., Plakans, L., & Gebril, A. (2016). Writing assessment literacy: Surveying second language teachers' knowledge, beliefs, and practices. *Assessing writing*, 28, 43-56.
- Dale, E. (1946, 1954, 1969). *Audio-visual methods in teaching*. New York: Dryden.
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical education*, 40(4), 314-321.
- Ebrahimi, N. A., Eskandari, Z., & Rahimi, A. (2013). The Effects of Using Technology and the Internet on Some Iranian EFL Students' Perceptions of Their Communication Classroom Environment. *Teaching English with technology*, 13(1), 3-19.
- Ertmer, P. A. (2005). Teacher pedagogical beliefs: The final frontier in our quest for technology integration. *Educational Technology, Research and Development*, 53(4), 25-39.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological methods*, 4(3), 272.
- Gilakjani, A. P. (2012). A study on the impact of using multimedia to improve the quality of English language teaching. *Journal of Language Teaching & Research*, 3(6), 57-66.
- Holec, H. (1981). *Autonomy and Foreign language learning*. Oxford: Pergamon.
- Jack. R Fraenkel, & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill.
- Joshi, A. (2012). Multimedia: A Technique in Teaching Process in the classrooms. *Current World Environment*, 7(1), 33-36.
- Kasper, L. F. (1997). The impact of content-based instructional programs on the academic progress of ESL students. *English for specific purposes*, 16(4), 309-320.
- Koehler, M., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)? *Contemporary issues in technology and teacher education*, 9(1), 60-70.
- Kramsch, C. (1999). Teaching Text and Context through Multimedia. *Language Learning & Technology*, 2(2), pp.31-41.
- Kubanyiova, M., & Crookes, G. (2016). Re-envisioning the roles, tasks, and contributions of language teachers in the multilingual era of language education research and practice. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 117-132.
- Mao, M. L. (2010). A study on the problems and their countermeasures of multimedia teaching of college English. *Computer-Assisted Education Study*, 68-70.
- Mazzoni, E., Nicolò, E., & Sapio, B. (2015). Children, multimedia content and technological artefacts: An exploratory study using text analysis tools. *Interactive Technology and Smart Education*, 12(3), 202-221.

- Montrieux, H., Vanderlinde, R., Schellens, T., & De Marez, L. (2015). Teaching and learning with mobile technology: A qualitative explorative study about the introduction of tablet devices in secondary education. *PLoS one*, 10(12), e0144008.
- Motteram, G. (2013). Developing and extending our understanding of language learning and technology. *Innovations in learning technologies for English language teaching*, 177.
- Norman K. Denzin, & Yvonna S. Lincoln. (2005). *The Sage handbook of qualitative research*. Sage. Office of Technology Assessment (OTA) (1995). *Teachers & technology: Making the connection*. Washington, DC: U.S.
- Office of Technology Assessment (OTA) (1988). *Power on! New tools for teaching and learning*. Washington, DC: U.S.
- Peachy, N. (2008). Designing and writing questionnaires. *British Council: English Online: TEACHERS*, 15 May 2018 Retrieved from: <http://www.englishonline.org.cn/en/teachers/action-research-toolkit/questionnaires>.
- Pun, M. (2014). The Use of Multimedia Technology in English Language Teaching: A Global Perspective. *Crossing the Border: International Journal of Interdisciplinary Studies*, 1(1), 29-38.
- Shen, C. F., & Cheng, D. Y. (2008). Characteristics and Principles in Network and Multimedia-based Foreign Language Instruction [J]. *Computer-Assisted Foreign Language Education in China*, 3.
- Shulman, L. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14.
- Simon, H. (1969). *Sciences of the artificial*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Tahaan, O., & Saleh, H. (2015). Role of Multimedia Technologies in Training of Students. *Edukacja-Technika-Informatyka*, 6(4), 176-178.
- Kubanyiova, M., & Crookes, G. (2016). Re-envisioning the roles, tasks, and contributions of language teachers in the multilingual era of language education research and practice. *The Modern Language Journal*, 100(S1), 117-132.

ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)

INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL SCIENCE REVIEW (IHSSR)

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019

ALEV ALATLI'YA GÖRE DOĞU VE BATI TOPLUMLARINDA İNSANIN KONUMLANDIRILIŞI

Sevde IŞIK BİLEN*

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihçesi:
Başvuru:25.03.19
Revizyon :29.04.19
Kabul : 02.05.19
Orcid Numarası: 0000-
0002-1696-0685
Anahtar Kelimeler: Alev
Alatlı, Doğu, Batı, İnsan

ÖZ

19. Yüzyıldan itibaren Batılılaşma sürecinde Türkiye'de ve diğer Batı dışı toplumlarda köklü değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu değişimlerin en büyük nedeni bilim ve teknik bakımdan gelişmiş olan Batı'ya benzeme gayretidir. Alatlı bu süreçte yaşanan problemlerin tüm farklılıklarına rağmen Batı dışındaki toplumların, Batı'ya benzeme çabalarından kaynaklandığını düşünmektedir. Ancak Batı bilim ve medeniyetinin tek çözüm yolu olarak algılandığı bu dönemde, Batının kültürel yapı farklılığından dolayı Doğu toplumlarına kalıcı bir çözüm sunabilmesi mümkün görülmemektedir. Çünkü Batı'daki tüm gelişmeler insanın dünyadaki konumu ve değeri ile ilgili temel bazı varsayımlara dayanır ve bu varsayımlar Doğu toplumları için kabul edilebilir nitelikte değildir. Bu nedenle Doğu insanının ve toplumlarının kendi özüne dönmesi gerekliliğinin altını çizen Alatlı, bu özün din kavramından uzakta aranamayacağına vurgu yapmaktadır. Makalede bu perspektiften Alatlı'nın insan kavramına yüklediği değer ve konum ile ilgili fikirlerine yer verilmektedir.

HUMAN POSITIONING IN EASTERN AND WESTERN SOCIETIES ACCORDING TO ALATLI

ARTICLE INFO

Article History:
Received: 25.03.19
Revised : 29.04.19
Accepted : 02.05.19
Orcid Number: 0000-
0002-1696-0685
Keywords: Alev Alatlı,
East, West, Human

ABSTRACT

Beginning from the 19th century, Turkey and other non-Western societies began to experience radical changes in the Westernization process. The most important reason for these changes was the effort to resemble to the technically and scientifically developed West. Alatlı thinks that the problems experienced in this process were a result of the effort of non-Western societies to resemble to the West regardless of the differences between them. In this period, although the Western science and civilization were perceived as the only solution, due to the differences in cultural structure, it was not possible for the West to offer a permanent solution to the problems of the Eastern societies. All the developments in the West are based on some basic assumptions about the position and value of man in the World and these assumptions are not acceptable for the Eastern societies. For this reason, Alatlı underlines the need for Eastern people and societies to return to their own essence. And this essence is not far from religion. This article evaluates Alatlı's idea of human concept and the value and position she assigns to it.

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL öğrencisi, isevde@gmail.com, 05356073593,

GİRİŞ

Alev Alatlı, uzun yıllar Batılı eğitim sisteminin etkisinde kalmıştır. Lisans eğitiminde Ekonomi Bilimi ile ilgilendikten sonra bu alanın fazla numaralandırılmış olduğunu düşünen Alatlı, master eğitimi sırasında ilahiyat ve felsefe alanlarıyla tanışmış sonra çalışmalarını bu alanlarda yoğunlaştırmıştır. Alatlı her ne kadar düşünce dünyasını en iyi lanse ettiğini düşündüğü roman türünde fazlaca eser vermişse de, onu yalnızca edebiyatçı olarak nitelendirmek yeterli olmayacaktır. Onun araştırmacı ruhu bir çok bilim dalı ile uğraşmasını sağlamıştır. Lisans eğitimi sırasında bilimler arası köprü kurma becerisi edinen Alatlı, eserlerinde bu becerisini ortaya koymaktadır. Roman türünü insanı ve toplumu en iyi analiz eden tür olması nedeniyle tercih eden Alatlı, kendi dönemine ışık tutacak eserler vermeyi bir sorumluluk addetmiştir. Alatlı'nın eserleri ile ilgili sosyoloji ve edebiyat alanlarında çalışmalar yapılmıştır. Özellikle modernleşme ve sonrasında yaşanan sorunlar üzerine eğilen Alatlı, kendi toplumu adına üzerinde büyük bir sorumluluk hissetmektedir. Batı zihin dünyasını anlama çabası yanında Doğu Dinleri ve Felsefesine de ilgi duyan Alatlı kendisini Doğu'ya yakın bulmaktadır. Alatlı, araştırmalarını yalnızca İslam Dini ile sınırlı tutmamış, Hint, Çin ve Asya dinleri hakkında da yeterli araştırmaları yapmıştır. Alatlı, Doğu ve Batı'nın zihinsel haritalarının birbiriyle tamamen uyumsuz olduğu kanaatinde. Din ve gelenek bağlamında toplum yapılarının birbiri ile örtüşmeyen tarafları ağır basmaktadır. Bu sebeple dünyanın büyük gücü olarak algılanan Batı'nın teknoloji dışında geçerli bir üstünlüğü olamayacağını düşünür. Alatlı'ya göre Doğu, Batı'nın tam zıttı öğeler içeren bir kavramdır. Toplum meselelerine çözüm ararken Batı'dan medet ummak boş bir çaba olacaktır. Çünkü Batı, insanı ve toplumu anlama konusunda yetersizdir. Alatlı, felsefesi, inançları, gelenekleri bakımından Doğu'yu gelecek için bir çözüm olarak görebilmektedir. Eksik olan şeyin, Doğu toplumlarının kendi özlerine dönüş çabaları olduğunu düşünmektedir.

1. YABANCILAŞMA

Alev Alatlı, Batı'nın insanı kendisine ve toplumuna yabancılaştırması üzerinde fazlasıyla durmaktadır. Kişinin tabiatına uygun olmayan bir hayat yaşıyor olmasını da Batı'daki mutsuzluğun ve tatminsizliğin asıl sebebi olarak görmektedir. "Yabancılaşma felsefi anlamda; genellikle insanın kendine, aslına, fitratına sırt dönmesi, ondan uzaklaşması anlamında kullanılmaktadır. Yabancılaşma kavramı hangi anlamda kullanılırsa kullanılsın daima kopma, sırt dönme, sürgün, anlamsızlık gibi derin bir yarılmayı göstermektedir." (Ünaldı, 2011: 5) Karl Marx'a göre yabancılaşma "Kişinin kendi eyleminin kendisine el olan, kendisinden "gayri" olan bir güç, kendisi tarafından yönlendirileceği yerde ona tepeden bakan ve karşı olan bir güç haline geldiği durum"dur. (Alatlı, 2007: 121) Alatlı'ya göre ise insanın kendisini yabancı gibi görmesidir. Bu durumda kişi kendisi ile arasında bir mesafe olduğunun farkına varamaz. Davranışlarını kendisi dışında bir güç yönetir ama buna engel olamaz. Aynı zamanda eylemlerini de niye yaptığının bilincinde değildir. (Alatlı, 2016a: 435) Alatlı, kişinin davranışlarının kendisinden uzak, kendisini yönetir duruma gelmesi durumunu putperestlik inancına benzetir. Putperestlikte de kişi kendi eli ile bir şey inşa eder, sonar ona kutsal bir anlam yükler. Bir süre sonra kendi yaptığı ürün bir güce dönüşür ve kendisini yönetmeye başlar. Bu durum, kişinin kendi eylemine yabancılaşmasının göstergesidir. (Alatlı, 2016a: 436)

Alatlı İslamiyet'te insanın yabancılaşmasının Furkan Suresi 43. ayette ve Casiye Suresi 23. ayetteki 'kendi istek ve tutkularını ilah edinmek' tanımıyla ortaya konulduğundan söz etmektedir. (Alatlı, 2016a: 436) Kişi istek ve arzularını karşı konulamaz bir şekilde tatmin etme yoluna gider. Bu da insanın bu uğurda yapamayacağı şeyin olmayacağını gösterir. Kişinin nefsi arzularının boyunduruğu altına girmesi onu aslında özgür olan tabiatından uzaklaştıracaktır. Alatlı'ya göre insan yaratılışı itibariyle değerli olan, farklı yeteneklerle donatılmış, hayatta etkin rol oynaması ve etrafına faydalı olması için sorumluluğu olan bir varlıktır. Ancak yabancılaşan insan başkalaşmış ve bu tanımdan uzaklaşmıştır. "Put bir kere inşa edilmeye görsün, arkadaşım! İnsan, hem kendisini, hem de başkalarını 'nesnelere' algıladığı gibi algılamaya başlar. Kendisi, kendisinden bağımsız olan bir şeydir sanki. İnsansal zenginliği ile, sonsuz yetenekleri ile teması kesilmiştir. Dünyanın sahibi olduğunu, dünyanın ondan sorulduğunu unutmuştur. Ne kendisini ne de çevresini toparlayabilir. (Alatlı, 2016a: 437) Alatlı, kişinin arzularına tapıyor hale gelmesi patolojisinin insana sahip olduğu değeri unutturduğunu belirtmektedir. İslamiyet'te kişinin kendisine ve dünyada olup biten her şeye karşı bir sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk bilinciyle yaşayan kişi kendine yabancılaşmaz. Aynı zamanda kendi yeteneklerini, donanımlarını keşfetmesi gerekir. Ancak yabancılaşma kişiyi kendisinden uzak bir alana taşır.

2. BATI TOPLUMLARINDA İNSAN

Alatlı Batılı dünya görüşünün sebep olduğu problemlerin temelinde, insanın konumlandırılması meselesi olduğunu düşünmektedir. Batı'daki her gelişme aslında insana dair temel bazı varsayımlara dayanır. Bu varsayımların başında da insanın dünyaya istek ve arzularını tatmin etmek için gelmiş olduğu düşüncesi gelmektedir. Batı'da bu varsayım 'homo economicus' olarak tanımlanır. İnsanın aslen arzular ve tüketen bir varlık olarak kabul edilmesi, Batı'da bu isteklerin karşılanabilmesine olanak sağlayan fikir akımları ve bilimsel gelişmelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Amaç, nasıl daha fazlasına sahip olunabileceği ve tüketilebileceği konusudur. "Ekonomi' bilimi insanoğlunun maddi çıkarına nasıl uygun geliyorsa öyle hareket ediyor olmasını bir veri olarak kabul eder; bu çıkarıcı ve açgözlü yaratığa, yani homo economicusa, tüketim kavgasında nasıl başarılı olabileceğini göstermeyi hedefler." (Alatlı, 2016a: 313) Alatlı homo economicus görüşünün Hristiyanlığın bir uzantısı olduğunu düşünmektedir. Hristiyanlıkta insan asli günahı sebebiyle dünyaya günahkar olarak gelmiştir. Ortaçağ boyunca insan bedeni aşağılanmış ruhu yüceltilmiştir. Ancak Aydınlanma ile beraber beden de önemsenmeye başlanmıştır hatta beden istekleri yüceltmeye başlanmıştır. Ve bununla beraber önemsenen bedenin arzu ve isteklerini doyurmanın yolları aranmıştır. "Madem ki homo economicusuz, öyleyse homo economicus olduğumuzu kabul edip sonsuz isteklerimizi nasıl tatmin edebiliriz araştırılabilir meselesi haline gelmiştir." (Alatlı, 2016a: 331) Alatlı, Batı'da bireyin yalnızca kendi öz çıkarları için yaşamasını insanın fitratına uygun bulmamaktadır. Böyle bir toplumda kişilerin arasında menfaate dayalı ilişkiler kurulur. Kimse fedakarlık yapmak istemez, duygulara dayalı değil arzulara dayalı ilişkiler kurulur. (Alatlı, 2013a: 62-63) Bu sebeple derin ilişkiler kurulmaz, ilişkiler hep yüzeyseldir. Kimse daha fazlasını vermek, paylaşmak, empati yapmak istemez. Alatlı'ya göre bu davranış biçimi insan tabiatına uygun değildir ve mutsuzluk yaratır.

Alatlı Batı dünyasının kabul ettiği bu insan tanımının Batı dışı toplumlarda görülmediğini düşünmektedir. Bu sebeple Amerikalı antropolog Borneo'nun yaptığı bir çalışmadan söz etmektedir. Bu çalışmaya göre ilkel toplumlarda homo economicus tanımına uyan bir davranış biçimi görülmemektedir. Hatta insanların ellerindekilerini başkalarıyla paylaşma eğiliminde olduklarını, önce

karşılıklarını düşündüklerini belirtmiştir. (Alatlı, 2016a: 315) Alatlı Batı'da kimseden "Allah'ın ya da toplumun rızası için yasal haklarından feragat etmesinin ya da özveride bulunmasının istenemeyeceğini" belirtir. (Alatlı, 2013c: 35-36) Kişi eğer kendi isteğiyle yasal haklarından vazgeçiyorsa bu mantıksız görülür. Kimse kendi isteğiyle fedakarlık yapmaz. (Alatlı, 2008: 203) Diğer toplumların kendisi gibi olduğunu varsayma eğilimi aynı zamanda diğer toplumların kendisi gibi yaşaması zorunluluğu gibi bir algıyı da beraberinde getirmektedir. Bu düşünceye göre Batı, kendisi gibi yaşamayan toplumları geri kalmış olarak kabul etmiş, ve her toplumun kendisi gibi bir ilericiliğe sahip olması gerektiğini kabul etmiştir. Alatlı, toplumların coğrafyalarına, kültür ve medeniyetlerine bakılmaksızın aynı doğrultuda bir tüketim kültürü içinde yaşmaları gerekliliğini sorgular. Her toplumun kendine has ihtiyaçları ve alışkanlıkları vardır. Ancak Batı toplumu herkesin aynı şeyi yapıyor, aynı kıyafeti giyiyor, aynı yemeği yiyor olmasını temel gereklilik olarak kabul eder. "Bugün, elinde çelimsiz bir ok ve yaydan başka bir şeyi olmayan bir Avustralya yerlisine baktığımızda, onun çaresizliği karşısında belirli bir üstünlük duygusuna kapılır, onu aşağılar, ve hatta kınarız, öyle değil mi? Peki, neden? Nedir bu duygularımızın kaynağı? Söyleyeyim; çünkü, çıplak vahşiye bir takım burjuva istemleri yakıştırır, bu istemlerini elindeki okla karşılayamayacağını bildiğimiz için küçümseriz. Oysa, kaynakların ya da teknik araçların yetersizliği eşyalara özgü bir nitelik değil, amaçlarla araçlar arasındaki bağlantıdır. Yani ok ve yay, adamın isteklerini karşılıyorsa ortada acınacak, hele de kınanacak bir durum yok demektir." (Alatlı, 2016a: 317-318) Alatlı Batı'nın ihtiyaç kabul ettiklerini başka toplumlar ve insanlar için de bir zorundalık haline dönüştürmesini sadistçe bulur. Örneğin tüketim miktarı ve fert başına düşen milli gelir hesaplamalarının tüm dünyada gelişmişlik düzeyi olarak algılanmasının haksızlık olduğunu düşünür. "Eğer medeniyet seviyesi eşittir tüketim miktarı diye bellemişseniz, homo economicus olmadan medeni olamayacaksınız demektir... Milli gelir hesapları, bunların 'medeniyet' ölçü birimi gibi kullanılması Batı'nın, yani medeniyet eşittir tüketim diyenlerin icatlarıdır." (Alatlı, 2016a: 319-320) Alatlı, değer yargılarının ve kıstasların evrenselleşmesine karşıdır.

Alatlı, Batı'nın işleyen düzenini Büyük Makine olarak tanımlar. Ve insan Batı'da Büyük Makine'nin işlemesini sağlayan herhangi bir parçadan farksızdır. Belirli bir amaç için çalışan bu makinenin teklememesi için herkesin belirtilen düzene ayak uydurarak yaşamını sürdürmeye devam etmesi gerekir. Sistemin insane hizmet etmesi gerekirken, insan bu durumda sisteme hizmet eder. Toplum dışında itilmek istemeyen insan bu çarka uyum sağlamak zorundadır. (Alatlı, 2013b: 185) Bu durum Alatlı'ya göre insanın herhangi bir nesneye dönüşmesine, 'şey'leşmesine neden olmaktadır. Kişi ancak bu sistemin içinde varolabileceğine inanır. Ve eğer Büyük Makine'nin güdümünde kalmazsa bir hayatı olmayacağına inanmıştır. Kişi bu şekilde artık bağımsız hareket edemez olur. Davranışları kalıplaştırılmıştır. Eğer farklı düşünür ve davranırsa toplumun dışına itileceğine inanır ve sistemin dışında kalmak istemeyeceği için de 'şey'leşmeye devam eder. (Alatlı, 2016a: 451) Bu gelişme Sanayi toplumunda ön plana çıkan bir durumdur. İnsan, kendisi dahil emeği ile birlikte artık sadece bir üründür, daha fazlası değil. (Özdem, 2015: 21)

3. DOĞU TOPLUMLARINDA İNSAN

"Netice itibariyle ben Batılı yetiştim; bütün değerlerim oradan geldi. Ancak bütün bunların içerisinde bir nokta var. O önemli noktada Türkiye'yi keşfetmek zorundasınız. Türkiye'yi keşfetmek, başkalarının kalıplarıyla mümkün değil. Peki, döndüğünüz zaman ne yapacaksınız? Ülkeyi anlamamanın en önemli unsuru, tabii ki dini unsur... Din eğitimi görmedim, ailemde yoktu... Okulda da hiç görmedim ve ondan sonraki hayatımda ise toptan koştum, Türkiye'ye geri döndüğüm zaman 'nedir?'

diye bakmak ihtiyacı var... Açıkçası, beni hiç tatmin etmeyen bilgi kırıntıları ortaya çıktı" (Karaca, 2006: 41-42)."

Alev Alatlı aldığı yoğun Batı eğitimi sonrası bir şeylerin tamamlanmadığını farketmiş ve arayışlarını Doğu'ya yönelerek sürdürmüştür. Ekonomi lisansı süresince dersler aldığı Prof. Dr. Fuat Çobanoğlu sayesinde Uygarlık Tarihi, İlahiyat ve Kimya gibi çeşitli alanları bir arada düşünebilme becerisi edinmiştir. (Yivli, 2013: 15) Dini ilimlerle ilgilenmeye başlamasıyla beraber o zamana kadar bildiklerini başka bir bakışla tekrar yorumlama şansı yakalamıştır. Alatlı, Doğu toplumlarını farklılıklara açık, kendilerine yabancılaşmamış, sezgileri ön planda tutan, yaşamla barışık toplumlar olarak değerlendirmiştir. (Aslan, 2013: 46) Bu tanımlarla dayanarak Alatlı Batı'nın yıkıcı ve yok edici insan tanımının karşısında Doğu'da insana hayat bahşeden bir yapı olduğunu düşünmektedir. Doğu felsefesinde insanı tam ve bütün kabul eden bir algı vardır. Onu tüm yönleriyle var olmaya teşvik eden, yok saymayan ve kendisini gerçekleştirmesi için yaşam gayesi belirleyen Doğu felsefesi Alatlı'ya daha yakın gelmektedir. Batı'nın kendi heva ve hevesleri için yakıp yıkan insan tanımını Doğu felsefesi karşısında işlevsiz ve aciz bulmaktadır. (Alatlı 2016b: 30)

Alatlı, insana bu dünyada anlam bahşeden şeyin yaşam gayesi olduğunu düşünmektedir. Kişi bu dünyada niçin var olduğunu bilirse boşluğa düşmeyecektir. "İnsan Tanrı'ya kulluk etmek için yaratıldı. Kulluk görevini ihmal etmemek için yaratıldı. Hayatta kalmak için birtakım maddi şartlara ihtiyacı vardır, ancak ondan asıl istenen, yaşamını Tanrı'nın rızası için düzenlemektir." Bu bilinçle yaşayan insan ve toplumların, Tanrı'nın rızasına uymayan davranışlardan uzak kalacağını, tek amacının kulluk olduğunu bilen insanın da Tanrı dışında kimsenin egemenliği altına girmeyeceğini düşünmektedir. Aynı zamanda yaşama yön veren doğru ve yanlış kategorilerinin de ilahi bir güç tarafından belirlenmiş olması da bireysel çıkarlar uğruna doğruların değiştirilmesine engel olacaktır. Bu da güçlü olanın genel geçer doğruları şekillendirmesinin önüne geçecektir. (Alatlı 2016b: 31) Bir Doğu Dini olan Konfüçyanizm'deki "Tanrı her şeyi açıkça görür ve bütün işlerde insanlarla beraberdir." prensibi de insanın yapıp ettiklerinin Tanrı tarafından görüldüğünü, ve insanın bu inançla yaşadığını anlatır. (Diyanet, 2007: 389) Toplumsal kaosun oluşmasına mücadele etmeyen bu durum Doğu Dinlerinde varolan ilahi güçle irtibatla olma duygusu ile gerçekleşmektedir. "Dürüstlük, ilerleme, insancılık gibi değerler, Tanrı kavramı olmaksızın yaşamıyor." diyen Alatlı, eğer bu fikri doğrulayıcı bir hayat yaşanırsa Tanrı olmadan da her şeyin yolunda gidebileceğini düşünenlerin tezinin çürüyeceğini belirtir. Bir ilaha inanmaksızın mutlak iyiliğin gerçekleşmesi için hiçbir zorlayıcı sebep olmayacağını vurgulayan Alatlı, bu koşulların ancak ilahi güce inançla şekillendirilebileceğini belirtir. (Alatlı 2016b: 329) Alatlı, Doğu Dinlerinde insanın dünyaya bir gaye ile gelmesinin hem insanı hem toplumu ayakta tutan bir inanç olduğunu düşünmektedir. Alatlı, Tolstoy'un hayatın ve ölümden sonrasının anlamını imanla bulduğunu belirtir. Bu duygu insanın yaşamını sürdürmesine ve yaşamına son vermemesine neden olduğunu belirten Tolstoy'un son, İman, insan hayatının anlamının bilgisi, insanoğlunun hayatına son vermemesine neden olur. (Alatlı, 2014: 123) Sadece kendi bireysel ihtiyaçlarını önemseyen ve onları tatmin etmek için uğraşan insanın içindeki boşluğu dolduramayacağını düşünen Alatlı, intihar vakalarının daha çok fiziki ihtiyaçları en çok tatmin edilen ülkelerde görüldüğünü, tatmin edilen arzu ve isteklerin insanın içindeki asıl boşluğu doldurmadığını vurgulamaktadır. "Batı medeniyeti, insanoğlunu salt fiziki gereksinimlerini karşılayarak yaşatabileceği yolundaki, özünde mekanik ve kaba inancını sürdürmeye devam ettiği için, şiddetten kurtulamıyoruz." (Alatlı, 2016a: 173)

Alatlı'nın üzerinde durduğu bir diğer konu insanın değeri konusudur. Hristiyan dünya görüşünde insanın günahkar olarak dünyaya gelmesi meselesi ile İslamiyet'te insanın Allah'ın halifesi olarak yaratılması arasındaki fark iki dünyayı birbirinden tamamen koparır. İslamiyet'e göre insan bu evrenin yaratılma nedenidir. Ve bu bilgi insanı dünyada büyük bir sorumlulukla ayakta tutmaktadır. (Alatlı,

2016a: 531) Alatl, Allah'ın halifesi olmasının insana bahşettiği değerin onu semavi varlıkların en yücesi konumuna taşıdığını belirtmektedir. (Atl, 2016a: 170) Atl, Batı'nın insana böyle bir değeri layık görmediğini düşünmektedir. (Atl, 2016a: 172) Atl, insanın yüce olan değerini alçaltan herhangi bir eyleme karşıdır. Örneğin gerçekleştirilen Body Worlds sergisinde insanın parçalarının bilim adına da olsa sergilenen bir nesne haline dönüştürülmesine şiddetle karşı olduğunu romanında belirtmiştir. Bu durum insanı eşrefi mahlukat olması kabulüne terstir. (Atl, 2016e: 46) Atl'ya göre yaratılan insan Batı'daki gibi günahkar ve ezik bir varlık değildir. Allah'ın kendi ruhundan üfleyerek yarattığı insan, doğduğunda tertemiz ve günahsızdır. (Kuranı Kerim, 32/9) Bu durumu hiçbir toplumda kötülük sever olmanın ululanamanmaması ile açıklar. Ne olursa olsun, başkasına zarar verme, hırsızlık, gasp vb. davranışlar içgüdüsel olarak kınanacaktır. Hiçbir insan doğuştan kötülüğe meyilli değildir. (Can, 2000: 92)

İnsan yaşamsever ve ümitli olma özelliği ile yaratılmıştır. Bu anlayış kişiye kendi yaşamında sevecen bir hal kazandırır. Kendisi ve çevresindekilerle ilgili kanaatleri olumludur, Kendisi ile ilgili ümitlidir ve yapılan hataların telafisi olduğunu bilir. Kimseye kendisini kabul ettirme derdinde değildir. Yalnızca Allah'a hesap vereceğini bilir. Aynı zamanda eğer bir hata yaparsa tevbe edebilir ve yeniden başlama şansı vardır. "İnsanoğlunun değişebilmesi, kişiliğini, hayata yeni bir bakış açısı geliştirerek 'dönüştürmesi' ile mümkün olabiliyor. İnsan hayatla, yaşamı destekleyen tutkularını harekete geçirerek, yeni bir hayatı kazanarak bütünleşebiliyor... Bu çabanın İslamiyet'teki karşılığı 'cihat'ır. Cihat, yani, bilim ve inançla, sözle, eylemle, malla canla, bütün gücünü kullanarak çamurdan yükselmeye bakmak." Çamurdan yükselmek İslamiyet'te kişinin hayat boyu mücadelesini vermekle yükümlü olduğu çabadır. Kişi Allah'ın merhametine sığınarak ruhunu yüceltmeye çalışır. Manevi tarafını besler ve nefsinin kendisini aşağılara çekmesine müsaade etmez. (Atl, 2016a: 181) Bu durumun Doğu Dinleri'nde de böyledir. Konfüçyanizm'de kişinin kendi ruhunu yüceltmesi için çaba sarfetmesi gerekmektedir. Kişi ruhunu yüceltmek istiyorsa bunun için çaba sarfetmelidir. Bunu ancak insanları severek, iyi ilişkiler sürdürerek gerçekleştirebilir. (Diyanet, 2007: 395)

Atl'nın Doğu toplumlarında önem arzettiğini düşündüğü bir başka konu insanın tanımlanırken sadece madde tarafının değil mana tarafının da ortaya konulmasıdır. Hatta mana tarafının daha ağır bastığı bir felsefeden bahsetmektedir. İnsanın varlık aleminde yalnızca bedeninin ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatta kalmak için varolmadığını, asıl gayesinin manevi tarafını yüceltmek beslemek ve ruhunu yüceltmek olduğunu vurgular. İnsanı salt maddeden ibaret gören Batı karşısında Doğu'nun ruhu ön plana çıkaran tavrını benimser. İnsanın manevi donanımlarını, ahlaki tarafını, inanç boyutunu göz ardı eden Batı'nın bu yanlıştan dönmesi gerektiğini, çünkü bu şekilde toplumların çürümeye neden olacağını düşünmektedir. (Atl, 2013a: 443, 444) Atl, insanı oluşturanın bir bütün olduğunu, ve bu bütünü anlamaksızın insanı anlamış sayılmayacağımızı düşünmektedir. "İnsan ne Marksist sosyalistlerin iddia ettiği gibi yalnız maddeden ibarettir ne de öteki bazı kuruluşların ileri sürdüğü gibi sadece manevi hasletlerle donatılmıştır. Gerçekten insan, maddi ve manevi değerlerden meydana gelen terki bir bütündür (Atl, 2013a: 452)

Atl, Batı'nın her şeyi akılla açıklamaya çalışmasını, açıklayamadığı konuları reddetmesini anlaşılabilir bulur. Sadece bilimsel olarak ispatlanabilmiş olguların doğru Kabul edildiği bir kültür insanı anlamaya yetmeyecektir. Bunun karşısında Doğu felsefesinde yaşamın görünen ve görünmeyen yüzünü inanma eylemiyle kucaklamaktan bahseder. "Biz, dayanılmaz acıları, coşkulu sevinçleri, tehlikeleri, güvenli sığınakları, tez ve anti-tezleriyle bu anlaşılabilir ve büyüleyici yaşamın kendi beyin yapımızın ve kullanabildiğimiz yöntemlerin çok dışında bir sistem tarafından yönetildiğini biliriz." Bu şekilde insanın yaşamla uyum gösterebildiğini, cevabını bulamadığı sorularda Tanrı inancıyla bu durumun üstesinden gelebildiğini belirtir. Bu bağlamda bir Tanrı'ya inanmak ve Tanrı'nın yasalarını

kabul etmek Doğu felsefesi için vazgeçilebilir bir durum değildir. (Alatlı 2016b: 438) Alatlı, kişinin manevi olana yönelerek problemlerine çözüm bulacağına inanır. “Günümüz Türkiye’sinin, kendi elleriyle yarattığı öldürücü koşullar açısından Kırklar’ın elleriyle kurtulabileceğine inanıyorum. Ve biliyorum ki inanmak demek, cesaret demektir.” (Alatlı, 2013b: 189) İnanma duygusunun kişiyi daha ümitli bir hale getirdiğini düşünen Alatlı,

Alatlı’ya göre İslam Dini ve diğer Doğu dinleri kişilerin başkalarına zarar verecek eylemlerden kaçınmalarını emreder. İnsanın düşünen bir varlık olduğunu ve bu meleknin insanı hayvandan ayırdığını belirtir. Buna göre insan bir iş yapacakken iyi bir şey mi kötü bir şey mi olduğuna karar vererek hareket edebilir. (Alatlı, 2016e: 54) Bu mantıkla bireye veya topluma, ya da çevreye verilmiş herhangi bir zarar kadercı bir zihniyetle açıklanamaz. “Bir taraftan megamachine ideolojisi dayatır, öte yandan, zaten belirli bir kadere mahkum olduğunu söyleyen din kitapları. İzleyen kıyımdaki rolünü kavrayamayan insanoğlu, elleriyle yarattığı felaketi bilimsel kaderidir diye kabullenir. Bu çerçeve içinde oluşan sosyal ‘bilim’lerin ve ideolojilerin tanımladığı insanoğlu da ‘eli kolu bağlanmış’ bir yaratıktır.” Doğu toplumlarında kişinin kendi eylemlerinin sonucunu hesap ederek ve neticesinde de hesap vereceğini düşünerek yaşaması esastır. Yeryüzünde meydana gelen facialar deterministik bir bakış açısıyla açıklanamaz. Çevresinde olup biten olaylarda bir payı olup olmadığını sorgular. İnsan, irade edebildiği kadar insandır. Ve alatlı’ya göre özgür irade insanın en büyük zenginliğidir. “İslamiyet’in insanın özgür olduğunu, bağımsız olduğunu teslim etmiş olması çok önemli, bu anlayış, insana duyulan güven onu tensel ve ruhsal –maddi ve manevi- dayatmalara, Büyük Makine’ye karşı durmak üzere yüreklendirir!” Böyle bir insan dünyadaki her şeye karşı içinde bir sorumluluk hisseder. (Alatlı, 2016a: 170) Alatlı, kendi hayatı ve dünyanın gidişatından sorumlu olma duygusunu önemser. Bu insana büyük bir güç verir. İnsanın nesneleşmesinin önüne geçer. Aynı zamanda kendi eylemlerini hesap etmesi gerektiğini, sonuçlarına da katlanması gerektiğini bildiği için Hristiyan dünyasındaki günah çıkarma eylemi gibi bir başkasının onu affedebileceği duygusundan da uzaktır. Alatlı’ya göre somut insan ‘Dünyadan ve kendisinden sorumlu olan insan, kendisini gerçekleştirebilmek, bilgiyi aktif olarak aramak, eylemlerinin ahlaki sorumluluğunu yüklenmek için özgür ve özerk, kendisinin efendisi olmak zorundadır.’ (Alatlı, 2013b: 409, 410)

Alatlı, İslam Dini’nde yeryüzündeki her şeyi insane emanet verilmesi meselesini Batı’nın kullan ve tüket algısı karşısında değerli ve manidar bulur. Bu algıya göre kişi yaşam boyu hayatını idame ettirecek şeylere sahip olmak ister, ama asla onlara istediği gibi davranabileceğini düşünmez. Elinde sahip olduğu her şey iyi bir amaçla kullanılması gereken nimetlerdir. Har vurup Harman savuramaz, ya da başkalarının zarar göreceğini bilemediği bir şekilde kullanamaz. “Diyelim bir saksı çiçeğiniz var. Begonya. Bu saksıyı iki şekilde algılayabilirsiniz. Bir; birlikte yaşadığınız bir başka canlı olarak ya da bir tüketim maddesi olarak. İkinci türlü bakıyorsanız, dalını, yaprağını kopartırken kılınızı kıpırdatmaz! Tüketir ve atarsınız!” Alatlı, Batı’da mülkiyet esasının kişiye tam tasarruf hakkı verdiğini, insanların sahip oldukları şeyleri istedikleri gibi kullanma hakları olduğunu, ve bunun için kimseye hesap vermeyeceklerini belirtir. Kişi eğer içinde yaşadığı bölgede digger insanların ihtiyacı olan bir mala sahipse, bu mala zarar verdiğinde topluma karşı kendisini sorumlu hissetmez, aynı zamanda herkesin ihtiyacı olan bir mala yalnızca kendisi sahipse ve bunu paylaşmıyorsa kimse ona karışamaz. Ve bunu gönül rahatlığı ile yapar. (Alatlı, 2016a: 324,325) Kişinin eylemlerini helal-haram terazisi ile ölçmesinin İslam geleneğine ait bir kavram olduğunu belirten Alatlı, yapılacak işin kişiye ve topluma faydası ve zarar göz önünde bulundurulmaksızın yapılamayacağını düşünmektedir. “Mesela petrol şirketleri daha ucuz bir yeni enerji türünü satın alıp ortadan kaldırdıklarında, meğer ki ihlal ettikleri açık seçik bir yasa olsun, toplumun esenliğini düşünmemekle suçlanmazlar. Gıda imalatçıları raf ömürlerini uzatmak için ürünlerine muhtelif zehirler kattıklarında, meğer ki ambalajın üstünde belirtmesinler,

insan sağlığı ile oynamakla suçlanmazlar. Satın almamak özgürlüğü diye bir hak vardır, isteyen alır, istemeyen almaz ama... ama her yasal hak helal değildir." (Alatlı, 2013c: 37,38) Batı zihniyetinde eğer bilim adına bir adım atılması gerekiyorsa, etik değerler söz konusu değildir. Nükleer silah denemesi yapılacaksa sonuçları hesap edilmez. Herhangi bir gelişme daha fazla insanın zarar görmesine sebep olsa da gerçekleştirilir. (Alatlı, 2016a: 167)

Alatlı, Batı dünyasında insanların düzeyli, mesafesi, ve çıkara dayalı yüzeysel kurdukları ilişkilerin karşısında Doğu geleneğindeki birlikteliği önemser. "Gördüğüm şu oldu: Gaziler, Kırklar, türbeleri, aşevleri, hastaneleri, ibadethaneleri, silahları, savaşlarıyla kadın-erkek sıradan halkın günlük yaşam pratiğinin ayrılmaz parçalarıydılar. Birlikte yer, birlikte içer, birlikte üretir, birlikte söyler, birlikte dinler, birlikte söylerlerdi. Şairin dediği gibi, gerçekten de, yârin gül yanağından başka paylaşmadıkları yoktu" Böyle bir toplumda savaşa giden halkın kendi çocuklarıdır, yaşanan bir olayın tarafları halkın kendisidir. Tüm insanlar aynı anda hem acıyı hem sevinci paylaşırlar. Kimse kendini yaşananlardan soyutlayamaz. (Alatlı, 2013b: 264) Alatlı, Doğu geleneğinde azla yetinmenin, daha fazlasını hırs yapmamanın tarihte yaşanan olaylara sirayet ettiğini düşünmektedir. Bu mantıkla sömürgeciliğin Doğu'da değil Batı'da ortaya çıkan bir kavram olduğunu düşünmektedir. Daha fazlası için hırs yapmayan bir toplumun başkasının topraklarına göz dikmeyeceğini savunur. Bizim tarihimizde Haçlı seferleri gibi bir hareketin, sömürgeleştirme politikasının olmayışının nedenini homo economicus tanımına uymamamızla açıklar. (Alatlı, 2016a: 316) Aynı zamanda insanları kendi amaçları uğruna köle olarak kullanma, aşağılama, özgürlüklerini ellerinden alma olgusu da yoktur. (Alatlı, 2016a: 168)

DEĞERLENDİRME

Alev Alatlı, Doğu ve Batı toplumlarında insanın konumunu ve değerini karşılaştırdığında birbiri ile tamamen uyumsuz bir resim görmektedir. Batı kültüründe arzularına ulaşmak ve dilediğince tüketmek amacıyla yaşayan insanın Doğu kültüründe paylaşmak ve fedakarlık yapma gayretinde olduğunu düşünmektedir. Tüm evrensel baskılara rağmen her toplumun kendine has ölçütlerle varolmasının insan tabiatına daha uygun olduğunu söyleyen Alatlı, kültürün ve geleneğin insanı besleyen tarafının göz ardı edilemeyeceğini düşünmektedir. Doğu felsefesinde insanın dünyada bir yaşam gayesinin olmasının - Tanrı'nın rızası, nirvanaya ulaşmak, ruhunu yüceltmek vb.- insanı ayakta tutan ve tatmin eden bir olgu olduğunu belirtir. Bu durumun insanın boşluğa düşmesine engel olduğunu savunmaktadır. Aynı zamanda özellikle İslamiyet ile Hristiyanlık Dinini karşılaştırdığında insanın İslamiyet'te Allah'ın vekili olarak dünyaya gönderilmesinin Hristiyanlıkta günahkar olarak doğması fikri ile taban tabana zıt olduğunu düşünür. Bu durumun İslamiyet'te kişinin yaşam sever bir kişilik olmasına sebep olur. Çünkü İslamiyet kişinin dünyaya tertemiz geldiğini, yaşam boyu yapacağı hatalardan da dönebileceğini söyler. Batı'da insanın kendisini hakim sistem içinde herhangi bir 'şey' gibi hissetmesine sebep olan baskılayıcı vey ok edici durum Doğu felsefesinde görülmez. Batı'da kalabalıklar içerisinde farkına varılmamış bir 'şey'dir insan. Doğu'da kişinin kendisine has çeşitliliği ortaya koyması, kendisini gerçekleştirme zenginlik sayılır. Hatta insanın asıl görevi ruh ve beden bütünlüğünü tamamlayarak kendisinde varolan yetenekleri keşfetmek ve ortaya koymaktır. Batı toplumlarında insanın sadece bedensel ihtiyaçlarının tatmin edilme gayretinin Doğu'da karşılık bulmadığını düşünen Alatlı, Doğu kültüründe insanın manevi ihtiyaçlarının göz ardı edilmesinin söz konusu olmadığını belirtir. Asya Dinlerinde ve İslamiyet'te insanın asıl gayesinin ahlaken daha yüce bir kişiliğe bürünmesi ve kendisini yüceltmesi olduğunu vurgulayan Alatlı, Batı'nın insanın mana tarafını görmezden geldiğini vurgular. Aynı zamanda bilimsel açıklamalar dışında herhangi bir bilgiyi yok sayan Batı karşısında Doğu'nun sezgilere yer veren tavrı Alatlı'ya öre daha anlamlıdır. İslamiyet'te ve diğer Doğu dinlerinde yaratılmış tüm canlılara karşı merhamet duygusuyla muamele

edilmesi, başkalarına zarar verecek eylemlerden kaçınılması, ve eylemlerde doğru-yanlış, helal-haram gibi etik değerlerin olması Batı'nın kural tanımazlığı karşısında toplumu ayakta tutan önemli ilkelere dendir. Tüm bu tespitlerle beraber Alatlî Batı'yı insanlığın geleceği için bir çözüm olarak görmez ve Doğu toplumlarının kendi özlerine dönerek gelecek için çözüm olabileceklerini ortaya koyar.

References - Kaynakça

- Alatlî, A. (2007). 'Hayır!' Diyebilmeli İnsan. İstanbul: Zaman Kitap.
- Alatlî, A. (2008). Gogol'ün İzinde 'Eyy Uhnem! Eyy Uhnem!', İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2013a). Or'da Kimse Var mı? 'Valla, Kurda Yedirdin Beni'. İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2013b). Or'da Kimse Var mı? 'O.K Musti Türkiye Tamamdır'. İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2013c). Gogol'ün İzinde 'Aydınlanma Değil, Merhamet!', İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2014). Gogol'ün İzinde 'Dünya Nöbeti', İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2016a). Or'da Kimse Var mı? 'Viva La Muerte! Yaşasın Ölüm'. İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2016b). Or'da Kimse Var mı? 'Nuke Türkiye'. İstanbul: Everest Yayınları.
- Alatlî, A. (2016c). Or'da Kimse Var mı?'Beyaz Türkler Küstüler'. İstanbul: Everest Yayınları
- Aslan, Ç. (2013). Alev Alatlî'nin Fikirlerinin Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: Ünönü Üniversitesi SBE.
- Can, E. (2000). Zamansız Sözler. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Diyanet, (2007). Yaşayan Dünya Dinleri. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Karaca, N. T. (2006). Edebiyatımızın Kadın Kalemleri. Ankara: Vadi Yayınları.
- Özdem, H. (2015). Alev Alatlî'nin Or'da Kimse Var mı? Roman Serisinde Yabancılaşma: Bir Edebiyat Sosyolojisi Denemesi. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi SBE
- Ünalı, H. (2011). Türk Romanı ve Yabancılaşma: Bir Edebiyat Sosyolojisi Denemesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE
- Yivli, O. (2013). Alev Alatlî'nin Romancılığı. Ankara: MEB.

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**
**INTERNATIONAL HUMANITIES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019
SPORA KATILIMDA ÇEKİNGENLİĞİN ETKİSİ

Murat TERLEMEZ*

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Tarihiçesi:

Başvuru: 30.01.19

Revizyon : 15.02.19

Kabul : 14.03.19

Orcid Numarası: 1234-5678-9101- 1121

Anahtar Kelimeler:
Çekingenlik, Spor, Spor
Aktivitesi

Spora katılımda bir sosyalleşme süreci var olduğundan birey, yetersizlik duygusu ve ruhunu çevrelemiş düşük özgüven ile spora yönelmesi korku verici hale dönüşmektedir. Bu sosyalleşme sürecinde birey, spora katılmak istese dahi çekingen tavır sergilemesinden dolayı bir türlü isteğini gerçekleştirmez, aktiviteleri sekteye uğrar. Bu çalışmam da çekingen davranış sergileyen bireylerin spora katılımda yaşadığı zorluklar incelemeye konu olmuştur.

EFFECT OF FRIENDSHIP IN SPORTS PARTICIPATION

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 30.01.19

Revised : 15.02.19

Accepted : 14.03.19

Orcid Number: 1234-5678-9101- 1121

Keywords: Shyness, Sport, Sport Activities

Participation in sports is a socialization process of individuals to turn to sports with low self-esteem and feelings of inadequacy that surrounds the spirit of it turns into horrifying. This socialization process of the individual, even if he wanted to participate in the sport since it exhibits a kind of timid demeanor can not perform the request, interrupted activities. In this study, the difficulties experienced in my participation in sports has been the subject of investigation of individuals exhibiting timid behavior.

* İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Bölümü, Spor Yönetim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye. murattermez@gmail.com

GİRİŞ

Çekingen yapıya sahip insanlar; ancak yargılanmayacaklarına inandıkları takdirde başkaları ile iletişim kurarlar. Sürekli olarak kendi hatalarına ve eksikliklerine yoğunlaşırlar. Bu kişiler, sosyalleşmek ve başka insanlar ile iletişim kurmak isterler; fakat acı çekmekten, reddedilmekten ve başarısız olmaktan korkarlar. Yargılanmak ve kaybetmek o kadar acı vericidir ki; bir ilişkiye girerek risk almaktansa, tamamıyla yalnız kalmayı tercih etmektedirler. Çekingen kişilik bozukluğunun sebepleri tam olarak bilinmemekle birlikte bazı araştırmacılar, kişinin yetiştirilme şekli ile alakalı olduğunu iddia etmektedir. Örneğin ailesi, kardeşleri ya da arkadaşları tarafından sürekli eleştirilmek ve reddedilmek; kişinin, kendisini değersiz olduğunu düşünmeye itmiş ve herkesin aynı şekilde davranacağını düşünmesini sağlamış olabilir. Bu kişiler çoğunlukla kendi değerlerini fark etmezler, aksine itici ve kişilik olarak yetersiz olduklarına inanırlar. Kendilerini istenmeyen kişiler olarak görürler; toplumdan soyutlanmış, yalnız ve mutsuzdurlar. Çekingen kişiler; dünyayı düşmanca, soğuk ve aşağılayıcı bir yer olarak görürler. İnsanlar; her an eleştirmeye, küçük görmeye ve umursamaz davranmaya hazır gibi algılanır. Dolayısıyla bu kişiler en ufak bir eleştiri karşısında bile büyük acı duyarlar. Korkuları öyle bir boyuta varır ki; en önemsiz olayda bile, başkalarının kendilerini küçük düşüreceklerine ve ne yaparsa yapsınlar, insanların hep kendilerinde hata bulacaklarına inanmaktadırlar (Sağlık Haberleri, 2017).

Çekingen bireyler spor aktivitesine katılırken nasıl bir davranış sergilediği, aktivite öncesi ve esnasında nasıl bir tutum sergilediği konusuna geniş pencereden bakmış olacağız.

Kişilik Kavramı

Bireyin kendine özgü ve farklı davranışlarının tümü olarak dile getirilir. Bireyin kendisine özgü kişiliği vardır ama sosyal ilişkilerde olmak istediği kişilik veya istediği gibi duruma göre bir davranış takınabilir. Bu davranış biçimi de kişilik kavramı içine girmektedir. Karakter olarak ta bilinen kişilik yaşantılar yoluyla geliştirilebilir. Değer yargıları, okul hayatı, aile ve ahlak kuralları da kişiliği etkileyen unsurlar olarak göze çarpar. Davranışlarının tutumlu olduğu ve ahlaklı davranışlar sergilendiği zaman kişilik gelişmiş, oturmuş olarak algılanabilir (Ankara Üniversitesi, t.y.).

Çekingen Kişilik

Çekingenlik, yetersiz oluşları ile ilgili duyguları, düşünceleri ve olumsuz değerlendirilmeye aşırı duyarlı halleri ile karakterize eden bir sosyal ketlenme olarak adlandırılır. Birey beğenilmeyecek, rezil olacak ve eleştirilecek düşüncesiyle sosyal ortama katılmaktan çekinir. Dışlanacak korkusu ile yaşar ve kim ne der gibi farklı düşünce tarzlarından dolayı geri çekilir. Alay edilmesi ve mahcup duruma düşecek olması düşüncesinden dolayı aşırı korkar. Sevildiklerini tam manada bilemez, hissedemezse insanlarla birlikte olmaya çekinir. Yetersiz olduğunu düşündüğünden sosyal ortamlara girmez, yeni kişilerle tanışamaz. Çevresindeki diğer insanları eleştirici ve reddedici olarak kabul eder.

Diğer insanlara karşı hep bir tetiktedir ve uzaktan gözlemler. Kaygı seviyeleri çok yüksektir. Yeni gelişecek her şeye aşırı kaygı duyar, hazır hissedemez kendini. Bağımlı kişilik ile birlikte görülme olasılığı yüksektir. Kendini değersiz ve işe yaramaz olarak gördüklerinden sevdikleri arkadaşlarıyla ya da yakın akrabalarıyla birlikte zaman geçirir, onlara bağlı gibidir. Bazı konularda onların fikrini alır, hatta hayatına devam edebilmesi için onlardan onay ve övgü alması gerekir. Değerlendirileceği ortamlara girmez, gözlerin ona çevrildiğini anladığı an rutin işlerini bile yapamaz hale gelir. Üst benlik olarak algıladığı kişilere karşı pasif davranış sergiler. Aşırı bir aşağılık duygusu kaplar içini. Anksiyete ve duygu durum bozukluğuna da eğilimle olmaları çekingenlik ve özgüven eksikliğinden kaynaklanır. İşlerini kendi başına yardım almadan halletmeye çalışır, duygularını kolay kolay ortaya dökemez. Ulaşmak istedikleri şeylere istekleri çok aşırı yüksektir ama başaramayacağından korktuğu için geri çekilir veya hiç ulaşmak istemez (Zorlu, 2013).

Çekingen Kişiliğin Özellikleri

Yetersizlik Duygusu

Bireyin bir işi düzgün yapamaması, beklentiler altında ezilmesi, kişisel yeterliklerini sorgulaması, küçümsemesi gibi duygu ve davranışlarının temeli yetersizlik hissine bağlı kavramlardır. Herkesin olumlu yönlerini inceleyip kendi olumsuz yönlerine odaklanır. Kendi yeteneklerini görmezden gelmesi de yetersizlik hissi ile bağlantılıdır. Birey çoğu şeyi başarıp üstesinden gelse de başarının ya hiç mutluluğunu yaşamaz ya da kısa süreli doyum yaşar. Her övgüyü severler ama kendi içlerinde hak etmediklerini düşünürler. Olumlu iltifatlarda da hoşuna giden taraflar olur ama pek içselleştiremez. Aile de aşırı kontrolcü ve yargılayıcı üslupla yetişen birey başarılarının tesadüfi olduğuna inanır. Övgülerle mutlu olur ama yine de içi huzursuzluk ile kaplıdır. Eleştirel bir biçimde büyüyen birey daha sonra yaptığı her şeyi mükemmel boyutta yapmaya çalışır. Böylece yetemeyeceğini anladıkça kaygı yaşar (Dikme, 2014).

Aşağılık Duygusu

Çocukluk döneminde başlayan benlik kavramı doğru şekillenmemesi ile başlayan süreçte birey kendini başkalarıyla mukayese edip onlarda daha aşağıda görür. Kendini yetersiz, yeteneksiz hissederek hiçbir değerinin olmadığını düşünürler. Birey sürekli kendini ispatlamaya çalışır halde bulur kendini. Sosyal ilişkileri de çıkmaz hal alarak aktiviteye katılımında büyük engellere sebep olur. Ebeveynlerinin sen yapamazsın, beceremezsin gibi söylemleri bireyi ilerleyen senelerde kendini yetersiz ve aşağıda görmeye eğilimle baş başa bırakır (Yeni Akit, 2018).

Başkaları Ne Der? Düşüncesi

Tek başımıza yaşamamızın sonucu bir düşüncedir. Bazıları için takıntı haline gelmeyen, bazıları için ise takıntılı bir hal alan bu düşünce sosyal aktivitelere katılımın yanı sıra günlük hayatımızın olağan bir biçimde sürmesine de imkan vermemektedir. Özgüven sorununun olduğu bireylerin daha da takıldıkları bu düşünce, rezil olmamak üzerine kurulmuştur. Bu bireyler onaylanma ihtiyacından

dolayı onaylanmadıkları sürece veya övgü almadıkları zaman sosyal ortamlarda ketlenirler. Herkesin işi gücü bırakıp onu izlediğini ve takip ettiğini düşünürler. Bireyde, başkaları tarafından ayıplanmaması, eleştirilmemesi, suçlanmaması ve yetersiz olduğu söylenmemesi üzerine düşünceler hakimdir. Başkalarının gözündeki kendi benliğini düşünüp, acaba başkaları hakkımda ne düşünüyor? Şunu yapmam ne derler? gibi sorular sorarak kendine hayatı zehir eder (Yüksel, 2017).

Eleştirilme Korkusu

Sosyal ortamlarda yapacağı her hangi bir davranıştan, sergileyeceği tavırdan eleştirileceği düşüncesiyle, o davranıştan vazgeçme eğiliminde olan bireyin yaşadığı korkudur. Aynı rezil olma korkusunda olduğu gibi davranışın sonunu düşünerek kendini yapacağı eylemden geri çeker. Eleştirileceği korkusuyla birey, kendini de sosyal ortam ve aktivitelerden soyutlamış olur (Şengül, 2017).

Rezil Olma Korkusu

Çekingen kişiler olumsuz değerlendirilecekleri düşüncesiyle ve rezil olmaktan korktukları için aktivitelerle katılmazlar. Sosyal ortamlarda ve aktivitelerle katılımlarda herkesin; yapamayacağı bir şeyden ötürü onu ayıplayacağını, gülerken alay edeceğini düşünürler. Başkalarının bulunduğu ortamlarda herkesin kendine baktığını düşünüp rezil olma korkusu yaşarlar (Net Gazete, 2014).

Hata Yapma Korkusu

Hata yapma korkusu; dış çevrenin, bireyi hatasından dolayı eleştireceği, olumsuz tavır sergileyeceği gibi düşüncelere sevk eden bir korkudur. Bireyin yapacağı bir şeyin sonucunu önceden olumsuz düşünerek ve korkarak, kendi davranışlarında değişiklik olmasına sebep verir. Yapacağı işe değil de sonucuna odaklanarak kaygı duymaya başlar. Aslında hata yapma korkusu kendi benliğimizi yansıtamadığımızda ortaya çıkar. Onay ve kabule ihtiyaç duyan birey gerçek benliğini yansıtamaz ve yaşayamaz hale gelir. Bireyin hata yaparak bir şeyleri daha da kavrama noktasına geleceğini görmemesinden kaynaklanan bir korkudur. Birey öncelikle hatanın da olabileceğini kavramalı ve öyle hareket etmelidir (Acar, 2016).

Beğenilmeme Korkusu

Yapacağı bir eylem ve davranışın sonucunda beğenilmeyeceğini düşünen birey, başkalarından onay alamayacağı düşüncesiyle ya karamsar biçimde beğenilmeme korkusuna odaklanır ya da mükemmeliyetçi tavır sergiler. Onay ve övgü isteğiyle güdülenmişken sonunda beğenilmeme durumu onun tüm düşüncelerini alt üst eder. Böylece beğenilmeyeceği kabul görmeyeceği düşüncesiyle yapacağı ve sergileyeceği davranışları erteler (Dünya Sözlük, 2012).

Çekingenliğin Benlik ile İlişkisi

Özgüveni düşük olan birey kendine güvenmez ve kendine de saygı duyamaz. Bu bağlamda araştırmalara göre benlik algılayışı düzeyi ile özgüven seviye düzeyinde bağ olduğu ortaya

çıkılmaktadır. Bireyin özgüveninin düşük olması ile yine kendini anlamada, tanıma da ve güven duymada da birbirine iç içe bağlı kavramlar olması nedeniyle çekingenliğe yol açan en önemli faktör benlik faktörüdür (Yüksel, 2013).

Çekingen Bireylerin Spora Katılımları

Birey yetersizlik duygusu ile olumsuz değerlendirilmeye fazlasıyla duyarlı olmasından dolayı spor aktivitelerine katılmayı istemez. Özgüveni çok düşük olan birey, eleştirilme, hata yapma ve beğenilmeme korkusu ile karşı kalacağını düşündüğünden spor aktivitesine ya hiç katılmaz ya da çekingen tavır sergileyerek aktiviteyi çok düşük performans ile gerçekleştirmiş olur.

Spora Katılımda Çekingenliğin Etkisi

Çekingen yapıda olan birey spora katılımda performansının hep düşük olacağı düşüncesindedir. Aktiviteye değil de dışarıdan gelecek olan tepkilere odaklanarak spor yapmayı reddeder. Spor aktivitesine katılsa bile, dış etmenlerle ilgilenmekten asıl gerçekleştirmesi gereken eylemi tam anlamıyla gerçekleştiremez.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Her bireyin kendine özgü bir kişiliği var olmakla birlikte, bu kişiliğini ortaya dökmek ile farklı ortamlarda değişik bir kişiliğe bürünmesi davranışlarına yansımaktadır. Yaşantılar yardımıyla birey bu davranışlarını ya geliştirir ya da farklı kişiliğe bürünerek sosyal aktivitelerine etki etmiş olur. Sosyal kitleme olarak bilinen ve bireyin, kişiliğinde oluşan çekingen yapı ile birlikte rezil olma korkusu, beğenilmeme ve eleştiriye maruz kalacağı durumlarını düşünmesi spor aktivitesini sekteye uğratacağı gibi sosyalleşme kavramından da uzak kalacağı anlamına gelmektedir. Kendini yetersiz gören birey, bir anlamda spor becerisini de gerçekleştirme de geç kalmış olur veya hiç gerçekleştirmek istemez. Beceri ve yeteneği olsa bile çekingen tavır sergileyen birey spor aktivitelerine katılamaz. Bu aktiviteleri özlem ve yüksek istekle bekleyen bir birey olsa dahi çekingenlik bireyi geri planda kalmasına zorlar. Kaygı seviyesi yüksek olan birey övgü almadıkça, beğenilmedikçe ve onaylanmadıkça harekete geçmez ve sosyalleşme sürecini de sekteye uğratmış olur. Bu çalışmada çekingen bireyin spor aktivitesine katılımda karşılaştığı zorluklar incelemeye konu olmuştur.

KAYNAKÇA

Sağlık Haberleri, (2017), Mynet.com, Çekingen Kişilik Bozukluğu Belirtileri Nelerdir?

Ankara Üniversitesi, (t.y.), Kişilik Kavramı.

Zorlu S, (2013), tavsiyeediyorum.com, Çekingen Kişilik Bozukluğu.

Dikme N, (2014), tavsiyeediyorum.com, Yetersizlik Hissi.

Yeni Akit, (2018), Yeni Akit Gazetesi, Aşağılık Kompleksi Nedir?, Kimlerde Görülür?

Yüksel A, (2017), Doktor Takvimi, Elalem Ne Der?

Şengül H, (2017), Hulyasengul.com, Eleştirilme Korkusu.

Net Gazete, (2014), Net Gazete, Rezil Olacağım Korkusu Varsa Buna Dikkat.

Acar N, (2016), tavsiyeediyorum.com, Hata Yapma Korkusu.

Dünya Sözlük, (2012), Dünyasözlük.com, Beğenilmeme Korkusu.

Yüksel R, (2013), İndigo Dergisi, Utangaçlık Nedir? Ne Değildir?

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)
INTERNATIONAL HUMANITIES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019

İSLAM'DA CİHAD VE MÜSLÜMANLARIN TERÖRİZM İLE SUÇLANMASI
Sercana YÜCE AKKAYA*

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Tarihi:
*Başvuru:*02.05.19
Revizyon : 04.05.19
Kabul : 04.05.19
Orcid Numarası: 0000-
0002-0648-1269
Anahtar Kelimeler: İslam,
Cihad, Müslümanlar,
Terörizm

İslam dininde önemli bir yeri olan, âyet-i kerîme ve hadîs-i şeriflerde çok defa bahsi geçen cihâd, farklı toplumlar tarafından algılandığı gibi silah, top ve tüfek vb. aletlerin kuşanılarak masum insanların canlarına ve haklarına fütursuz bir tecavüz değildir. Özellikle batı dünyasında bugün insafsızca yapılan saldırılar ve işlenen cinayetlerin Müslüman toplumlara yıkılması İslam'ın imajına karşı yapılmış en büyük yıkım ve karalama projesidir. Şuursuz insanlar tarafından kişilerin intihar etmek sureti ile bombalı saldırılar düzenlemeleri, korku ve huzursuzluk ortamı ile şiddetin yayılmasının İslâm'ın cihad anlayışı ile ilişkilendirmesi mümkün değildir. İslam dinine göre cihad, yaşatmayı hedefleyen, diriltmeyi amaçlayan, sabrı ve hakkı müdaafayı ön planda tutan bir kavramdır. Cihad, insanın fitratına aykırı olan her türlü olumsuzluğu engellemek için başvurulan yol olmuştur. İnsana yaratılışı itibari ile verilen değer karşısında masum insanların canlarının ve mallarının İslam ve Müslümanlar tarafından güvence altına alındığı bilinmelidir. Her kim olursa olsun, sebebi ne olursa olsun yapılan haksız saldırılar İslam'ın cihad kavramı ile anlatmak istediği mücadele ile bağdaşmamaktadır.

JIHAD IN THE ISLAM AND CRIME OF MUSLIMS WITH TERRORISM

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:
Received: 02.05.19
Revised : 04.05.19
Accepted : 04.05.19
Orcid Number: 0000-
0002-0648-1269
Keywords: Jihad, Islam,
Muslims, Terrorism

Jihad, which has an important place in the religion of Islam, which is mentioned many times in the verse and hadiths, is perceived by different societies such as guns, cannons and rifles. It is not an infallible rape to the lives and rights of innocent people by incorporating instruments. In the western world, the ruthless attacks and the demolition of the murders to Muslim societies are the biggest destruction and defamation projects against the image of Islam. It is not possible for unconscious people to organize suicide bombings with suicidal attacks, the spread of violence and unrest, and the spread of violence to Islam's understanding of jihad. According to Islamic religion, jihad is a concept that aims to revive, patience and right in the forefront. Jihad has been the way to prevent any kind of negativity that is contrary to human disability. Jihad has been the way to prevent any kind of negativity that is contrary to human disability. It should be known that the lives and goods of innocent people are guaranteed by Islam and Muslims against the value given to humanity by creation. Whoever, no matter what the reason, unjustified attacks are incompatible with the struggle of Islam with the concept of jihad.

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimler Anabilimdalı, Yüksek Lisans Öğrencisi,
mail: syuce@sakarya.edu.tr, 05426339242

İSLAM'A GÖRE CİHAD KAVRAMI

Arapça kökenli bir kelime olan Cihâd; gayret etmek, çaba sarf etmek, mücadele etmek anlamlarına gelmektedir (Ahmed Özel, 1993). İslâm'a göre ise; sabır ile sıkıntı ve eziyetlerle, kişinin kendi nefsiyle, kötülerle ve kötülüklerle, şeytan ve şeytânî işlerle, zalim ve zulümle mücadele etmek anlamlarına gelmektedir.

Kişinin Allah yolunda emek harcaması, hak için mücadele etmek cihaddır. Müslümanların canla başla Allah'ın rızasını kazanmak için harcadığı kararlı bir çabadır. Bu çabayı gösteren kişi "mücâhid" olarak adlandırılır. Peygamber Efendimiz (sav)'in hadisine göre de "Mücâhid, nefsiyle cihâd eden kişidir." (Tirmizî, "Fazâilü'l-cihâd", 2) Dolayısıyla İslâm'ın kastettiği cihad, ilk önce kişinin kendisiyle verdiği mücadele ile başlamaktadır. Nefis, kişinin içinde olan kötülüğe, olumsuz duygulara, dinen meşru görülmemiş davranış ve isteklere, kötü ahlaka kaynaklık etmektedir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de "Yine de ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis, rabbimin acıyıp koruması dışında, daima kötülüğü emreder; şüphesiz rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir" (Yusuf, 12/53) ayeti ile Hz. Yusuf'un tabiri ile nefsin tanımlaması yapılmıştır. Nefsin tüm bu kötüye teşvikiyle mücadele etmek en büyük cihaddır. Bunun yanında dini en doğru ve kesin kaynaktan öğrenerek en güzel şekilde yaşamaya çalışmak, insanın yaratılışından uzaklaştırarak kötü davranışlara ve duygulara karşı çıkılması da bir çeşit cihaddır. (Topaloğlu, 1993) Kendi nefsi ile mücadeleyi başaran kişiler ancak düşmana karşı başarı gösterebilirler. (Kılınçlı, 2017) Çünkü nefsi duygulardan arındırılmadan düşmana karşı yapılan cihad İslâm'ın anlayışına ters düşmektedir. Nitekim sahabeden birinin Peygamber Efendimize (sav) giderek sevap kazanmakla birlikte şan ve şerefini arttırmak için savaşan adamın durumunu sorduğunda ona cevaben hiçbir şey kazanamayacağını söyleyerek kişinin yalnızca Allah rızasını kazanma amacıyla yaptığı amellerin kabul edileceğini ifade etmiştir. (Nesâî, "Cihâd", 24)

Allah Teâlâ insanı evrendeki en üstün varlık olarak yaratmış, akıl ve irade vererek insanı sorumluluk sahibi kılmış, kendi iradesinden bir cüz'ü insana vererek, kalbî duyguları ile de bu iradesini desteklemiştir. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt edebilmesi için insanlara sınıksız sarılmaları için Kur'an ve sünneti vermiştir. Allah insana verdiği nimetleri temiz ve güzel olanlarından istifade ederek kullanmasını, nefsin sınırsız istekleri ile mücadele etmesini emretmiştir. Allah'ın kendisine verdiği irade ile seçimlerini iyiden ve doğrudan yana yaparak nefsinin dizginleyen, günahlardan uzak durma konusunda mukavemet gösteren kişi asıl cihadı başarmış olan kişidir. Bunun aksine nefsinin tüm kötü arzu ve isteklerine esir olan, aklını kullanmadan hissi olarak nefsinin her istediğini yapan kendisine zulmetmiş olacaktır. Âyet-i kerimeler ışığında baktığımız zaman; "Nefse ve onu şekillendirip düzenleyene; Ona kötü ve iyi olma kabiliyetlerini verene yemin olsun ki, Nefsinin arındırma elbette kurtuluşa ermiştir. Onu

arzularıyla baş başa bırakan da ziyan etmiştir." (eş-Şems, 91/7-10) Cümleleriyle kişinin kendini uğratacağı hüsrana anlatılmaktadır.

Müslüman için nefis, lanetlenmesi gereken değil, terbiye edilmesi gereken ve güzel davranışlarla şekil verilmesi gereken bir kavramdır. Allah'ın İslam dini ile sınırlarını çizmiş olduğu şekilde kişinin dine, vicdana, ahlaka aykırı her türlü arzu ve isteklere karşı nefsinin kontrol altında tutulması gerekmektedir. Aslında bu bir bilinç halidir. Kişi yaptığı davranışları bilmeden, farkında olmadan yapmamaya özen göstermeli, yaşadığı her ânın ve yaptığı her fiilin farkında olarak yaşamalıdır. Nitekim ahirette sorgu ve suali unutmayan insan, hayatının hiçbir safhasında gaflete düşmemek için mücadele etmelidir. Bunu da iyi olan ve iyileri savunmanın yanı sıra, kötülük ve kötülüğe kaynaklık edenlerin karşısında yer alarak gerçekleştirmelidir. Bu kapsamda nefsin iyiyle kötünün karşı karşıya geldiği bir muharebe alanı olduğunu söylemek mümkündür. (Atay, 1953)

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssalara, Peygamber Efendimiz (sav)'in yaşadığı döneme ve bugüne kadar süregelen zamana baktığımızda insanlık tarihinin nefsinin hevâ ve heveslerine uyarak kendi kendini ve yaşamış olduğu toplumu helake, sonu gelmez bir ızdıraba sürüklediklerine şahit oluyoruz. İlk insan Hz. Âdem'in çocuklarından, Hz. Yusuf'un kardeşleriyle yaşadığı döneme, Firavunların hâkim olduğu dönemlerden cahiliye dönemine kadar insanlık tarihi nefsi duygularının, malının, mülkünün, gücünün, servetinin, benliğinin esiri olan insanlarla doludur. Bu kişiler hem dünya hayatlarını kendilerine zindan etmiş hem de ahirette ebedi bir azabı kendi elleriyle hazırlamışlardır.

Peygamber Efendimizin (sav) akıllı kişinin nefsine hâkim olup, ölümden sonrası için çalışan olduğunu söylemesi ve nefsinin her türlü arzusuna uyan, buna karşılık da Allah'tan iyiliği temenni eden kişi olduğunu ifade etmesi (Tirmizî, "Sıfâtü'l-Kıyâme", 25; İbn Mâce, "Zühd", 31) biz Müslümanların gelip geçici olan bu dünyanın oyun ve aldanmacasına kapılmamasının gerekliliğini anlatmaktadır. Mü'min akıl, irade ve sabırla hayatın bir imtihan olduğunu unutmadan, Allah'ın her an bizimle olduğu ve yaptığımız her fiilin kayıt altında olduğu bilinciyle yaşayan ve bu uğurda mücadele eden, cihad eden kişidir. Bu uğurda mücadele eden kişiler nefsinin esiri olmaktan kurtulmuş, küfrün zifiri karanlığından aydınlığa çıkmış, günahların ağır yükü altından kalkmış, huzura ulaşmış kâmil kişilerdir. Bu sebeptendir ki Peygamber Efendimiz (sav) duâlarında Allah'tan nefsine takvayı vermesini, nefsinin arındırmasını istemiş, doymak bilmeyen nefisten Allah'a sığınmıştır. (Müslim, "İstiğfar", 73)

İslam dininin ilk cihadı Kur'an-ı Kerim'in ilk emri olan "Oku!" (el-Alak, 96/1) ile başlamıştır. Peygamber Efendimizin (sav) insanlığa getirdiği en büyük rahmet, dinin temeli ve esas manası olan tevhid inancı ile bezenmiş Allah inancıdır. Bu inanç Allah'ın varlığına ve

birliğine, kudreti ile her şeyi yarattığına, inanmayı kapsamaktadır. Bu inanca sahip olmak ilk emir olan okumak ile mümkündür. Kâinatı okumanın yanı sıra ilim öğrenmek Allah'a teslimiyeti pekiştirir. Allah tarafından gönderilen dini kabul ederek ona uyan kişi bu inançta sabır ve sebat göstermeli ve dinin düşmanları olan nefis ve nefsin tüm kötülükleri ile mücadele etmelidir. Bu da cihad etmeyi ifade eder ki bu cehdin yollarından biri Müslümanlara farz kılınan ibadetlerde sabır göstermeyle de gerçekleştirilmektedir.

Allah'ın getirdiği inanç esasları hem dünyada hem ahirette her alanda emniyet, huzur ve ahlakın temellerini oluşturmaktadır. Cihadın dayandığı temeller insana bir rahmet olarak gönderilmiş iman esaslarıdır. Bu imanun gereği olarak başa gelen sıkıntılara sabretmek sabır göstermek adına mücadele etmesi gereklidir. İslam'a göre cihad ifadesi ile asıl kast edilen bu mücadele olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de savaş anlamına gelen; on üç yerde 'kıtâl' kelimesi, karşılıklı savaşı ifade eden elli yedi yerde 'mukâtele' kelimesi, on bir yerde harp kelimesi ve kırk bir yerde de cihad kelimesi geçmektedir.

Cihad kelimesi ile ifade edilen ayetlerin hiçbiri haksız yere saldırıyı, yıkıp dökmeyi, zulmü değil Müslümanların zulme ve zalime karşı, imanını korumaya ve dinini yaşamaya karşı sarf ettiği çabayı ifade etmektedir. Cihad hakkı kâim kılma, huzur ortamının ve barış ortamının sağlanması için verilen mücadele olarak görülmelidir. Gerek Mekke döneminde inen ayetler incelendiğinde gerekse Medine döneminde inen ayetler incelendiğinde görülüyor ki; içerisinde cihad ve mücahede ifadeleri geçen tüm ayetler manevi yönden cihadı kast etmiştir. İlim ve fikirle yapılan cihaddan söz edilen bu ayetlerden sonraki dönemde Medine'de inen ayetlerde geçen kıtâl ve mukâtele ifadeleri ise bulunduğu ayetlerin müşriklerin saldırgan tavırlarına karşı yapılması gereken savaş ifade edilmektedir. (Önal, 2017)

Kur'an-ı Kerim'de Müslümanların canları ve malları ile cihad etmesi gerektiği ifade edilmekte olup, (Saff, 61/11) Peygamber Efendimizin (sav) hadislerinde de Müslümanlara elleri, dilleri ve mallarıyla cihad etmelerini söylenmektedir. (Nesâî, "Cihâd", 48) Buradan da anlaşıldığı gibi cihâd, kişinin yalnızca canını ortaya koyması ile değil yeri geldiğinde eli ve diliyle yahut malıyla Allah yolunda yaptığı hizmet ve mücadeleyi ifade etmektedir.

İSLÂM'A GÖRE MADDİ VE MANEVİ CİHAD

Bir önceki bölümde ifade edildiği gibi cihad kavramı anlatılırken maddi ve manevi olmak üzere iki türlü cihaddan bahsedilmektedir. Kişiler ferdi olarak cihadın muhatabıdır. Peygamber Efendimiz (sav)'in İslâm'ın ilk yıllarında Mekke'nin cahiliye döneminde tebliğini yaparken yürüttüğü mücadelesini, davetini gerçekleştirirken izlediği davet metodları ve şeytan ile birlikte verilen nefis mücadelesini cihad olarak görmek mümkündür. Risaletin ilk on üç yılını kapsayan bu manevi cihad dönemini görmezden gelmek cihadın önemini gerektiği şekilde

kavranamadığını gösterir. (Biçer, 2015) Bu bağlamda tek yönlü değerlendirmede bulunmak bu kavramın anlaşılmasını engelleyecektir.

İslam kelime anlamı olarak barışı ifade etmekte olup insanları toptan barışa davet etmektedir. Kur'ân-ı Kerîm'de "Ey îmân edenler! Hep birden barışa girin. Sakın şeytanın peşinden gitmeyin; çünkü o, apaçık düşmanınızdır." (el-Bakara, 2/208) İfadeleri ile savaşın istenmediği açıkça ifade edilmiştir. Peygamber Efendimiz (sav) saldırgan olmayanlara karşı da savaş ilanında bulunmayarak antlaşma yolunu seçmiştir. Bunun yanı sıra zârûrât-ı diniyyeden sayılan canın, malın, dinin, nefsin ve aklın zarar görmesi adına saldıran düşmana karşı kişinin mücadelesinin yanında devletin ve idarecilerin mücadele etmesi gerekliliği ifade edilmektedir. Peygamber Efendimiz (sav) Müslümanlara hitap ederken düşmanla karşılaşılmasının arzu edilmemesini ancak mecbur kalırsa sabredilmesi gerektiğini söylemiş, tüm çabalara rağmen savaşa mecbur kalırsa da yine sabır ve sebatla mücadele edilmesini belirtmiştir.

Manevi cihad, tebliğ ile başlamaktadır. İnsanları İslam dinine çağırarak, yasaklanan davranışlardan men etmeye çalışıp, iyiliğe yönlendirmek, insanın fıtratına aykırı tüm davranışlardan arınmasını sağlamak ve doğruyu olduğu gibi anlatmak ve öğretmek en önemli cihaddır. Dinde zorlama yoktur. Kur'ân-ı Kerîm'in tabiri ile "Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah'a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi iştir ve bilir." (el-Bakara, 2/256) Peygamberler ve Müslümanlar yalnızca tebliğ ile görevlidir. (Güler, 2002) İnsanlar üzerinde baskı kurmaya ve zulüm uygulamaya hakları yoktur. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de "Eğer rabbin dileyseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi topluca iman ederdi. Hal böyleyken, mü'min olsunlar diye sen tutup insanları zorlayacak mısın!" (Yûnûs, 10/99) buyurularak insanların iman etme konusunda zorlanmasının uygun görülmesi ifade edilmiştir. Yine ayetlerden birinde "Ve deki; Gerçek, rabbinizden gelendir. Artık dileyen îmân etsin. Biz, zalimler için alevleri kendilerini çepeçevre kuşatan bir ateş hazırladık. İmdât dileyecek olsalar buna, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. Ne fena bir içecek ve ne kötü bir barınak." (Kehf, 18/29) ifadeleri ile kişinin Allah tarafından kendisine bahşedilen akıl ve iradesi ile doğruyu yanlıştan ayırarak seçimini yapması, doğru ile yanlışın ayırt edilmesi konusunda insanları uyarmaları ama iman noktasında baskı ve zorlamadan uzak tutulmaları gerektiği, herkesin yaptığı seçimin sorumluluğunu yükleneyeceği ifade edilmektedir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm müşriklerin kendisine inanmamaları sebebiyle bunu kendisine dert etmesi üzerine Peygamber Efendimizi (sav) teselli eden "îmân etmiyorlar diye neredeyse kendini helâk edeceksin! Biz istersek onlara gökten bir mûcize indiririz de derhan ona boyun eğler." (eş-Şuarâ, 26/3-4) ayetleri inmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi Allah insanları iman edip etmeme konusunda serbest bırakmıştır. Kur'ân'ın izlediği methodan anlıyoruz ki insanlara deliller göstererek, akıllarını kullanmalarına yönelik sorular yöneltilmiş, Allah'ın insana verdiği nimetler anlatılmış ve tercih insana bırakılmıştır. (Tahir, 2012)

İman kalpte başlar, dil ile ifade edilir yani dil yalnızca bir araçtır. Kalplere yerleşmeyen imanın dillerdeki ifadesi anlamsız ve değersizdir üstelik yalancılıktır. Münafıklık da tam olarak bunu ifade eden tabirdir. Korku anında ve baskı altında yapılan imanın da münafığın imanından farkı yoktur. Kur'ân-ı Kerîm; "Bedeviler, 'îmân ettik' dediler. Şunu söyle: 'Henüz îmân gönüllerinize yerleşmediğine göre, sadece boyun eğdiniz. Bununla beraber Allahâ ve Resûlüne itaat ederseniz yaptığınız hiçbir şeyi boşa çıkarmaz; Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.'" (el-Hucûrat, 49/14) Ayetleri ile bizlere bunu ifade etmektedir. İmanın menfi duygularla yapılması hiçbir mana ifade etmemektedir. Bu anlamda manevi cihadın temeli olduğunu söylediğimiz tebliğ yapılırken baskı ve zorbalıktan uzak durulmasının gerekliliğini de ifade edebiliriz. Cihadın şiddet içerdiğini söyleyenler için yalnızca bu ayetler dahi açıklayıcı olacaktır. Çünkü Allah insanlara kalbî konularda ve psikolojik anlamda dahi baskı ve zulmün yanlış olduğunu ifade etmiştir.

Allah Teâlâ insana vermiş olduğu akıl ve iradenin kullanılmasını bu doğrultuda insanların seçim yapmasını ve sonucunda da sorumluluk almasını istemektedir. Kişinin düşünüp, taşınıp, çaba sarf ederek, kendisine verilen irade ve akıllı nimetlerini değerlendirerek kazandığı iman, imanın aslıdır. Bu iman insana değer katar hem de başkalarına yaptığı tebliğin daha etkili olmasını sağlar. İslâm'ın Müslümanlardan istediği istediği iman da budur. Bu sebepler insanlar düşünsünler, akletsinler ve iman etsinler diye Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın varlığını, kudretini, bir olduğunu delillerle açıklayarak insanların akıllarına ve kalplerine hitap etmiştir. Bu da Kur'ân-ı Kerîm'de "Kur'ân'ın gerçek olduğu kendileri için apaçık belli oluncaya kadar onlara çevrelerinde ve kendilerinde bulunan kanutlarımızı hep göstereceğiz. Rabbinin her şeye tanıklık etmesi yeterli değil midir?" (Fussilet, 41/53) ayetleri ile insanlara açıklanmıştır. Eğer insanlar zorla iman etselerdi yahut bu imanın Allah katında bir karşılığı olsaydı bu dünyaya insanların imtihan için getirilmelerinin bir anlamı olmazdı. İnsanlara verilen akıl ve iradenin bir hükmü de kalmazdı. Hayatı ve ölümü yaratarak insanlara iyiyi ve yanlışı gösteren Allah, imtihan yolu ile insanları değerlendirmeye tabi tutmaktadır."Hanginizin davranışça daha iyi olduğunu deneyerek göstermek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O, güçlüdür, çok bağışlayıcıdır." (el-Mülk, 67/2) ayeti de bu söylenenleri destekler niteliktedir. İşte bu temeller üzerine imanını inşa eden insanların, Allah'ı anlatması ve imanını henüz anlayamamış kişilerin imanını kazanmalarını sağlama çabası tebliğdir. Bu yapılırken amaç insanları küfürden ve delaletten kurtarmak olmalıdır. Güzel sözle, yumuşak bir dille, kalbî sevgi ve muhabbetle bu tebliğ gerçekleştirilmeli ve tebliğ yaparken sabırlı olunmalıdır. Kur'an'da tebliğin tanımı "Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle dâvet et; onlarla en güzel yöntemle tartış. Kuşkusuz senin rabbin, yolundan sapanların kim olduğunu en iyi bilendir; O, doğru yolda bulunanları da çok iyi bilir." (en-Nahl, 16/145) ayetleri ile yapılmıştır. Bu ayete baktığımızda muhatabımızın Müslüman olmayan ve bu konuda tartışan insanlar olduğundaki tavrımızın da hikmet ve güzel öğütle olması gerektiği sonucuna ulaşabiliriz. Tebliğ tüm Müslümanların görevidir. Bu anlamda yapılacak olan tebliğ hem

kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'e hem de Peygamber Efendimizin (sav) sünnetine uygun bir tebliğ olmalı ve kalben sağlam bir iman temelleri ile gerçekleştirilmelidir. Yoksa î mânî noktada sıkıntı yaşayan, daha kendisi Allah'ın delillerini anlayamamış ve kavrayamamış bir insan Allah'ın delillerini insanlara îzah edemez. Bu bağlamda bakıldığı zaman Peygamber Efendimize (sav) gelen ilk vahyin arkasından vahyin kesilmesi ilk önce kendisinin o vahye î mânî etmesi için tanınmış bir süre olarak değerlendirilebilir. Çünkü insanlara anlatabilmesi için önce kendisinin o vahyi sindirmesi, kabullenmesi ve gerçek mânâda, soru işaretlerinden sıyrılmış bir şekilde imanını temellendirmesi önem arz etmekteydi.

Kişilerin kendi arzu ve isteklerine kapılarak, maneviyattan ve hissi duygulardan uzak bir şekilde gerçekleştirdiği davet Allah'ın tarif ettiği tebliğ anlayışı ile uyumsuz. Müslümanların en önemli görevi olan tebliğ, kişilerin kalbî inanç ve duygularıyla yapmış olduğu bir davet sürecinden oluşmalıdır. Muhâtabın iman edip etmemesi hedef alınmadan yalnızca imânın lezzeti en güzel şekilde anlatılarak uygulanmalıdır. Allah'ın rızası gözetilerek ve Peygamber Efendimiz (sav) rehber edinilerek tebliğ gerçekleştirilmeli ki asıl hedefe ulaşılarak rıza-i ilâhî kazanılmış olsun. Yoksa kişinin nefsânî arzu ve istekleri doğrultusunda yürütülen bir tebliğ anlayışı ile Allah yolunda cihad edilmiş olması söz konusu değildir.

İslâm'ın ilk emri olan "Oku!" cahiliye dönemi dediğimiz çağa bir güneş gibi doğmuştur. Cehaletin tüm kötülükleri kaynaklık etmekte, iyiye ve doğruya ulaşmak için önce cehaletten kurtulması gerekmektedir. İman da ibadet de ancak ilim ile gerçekleşebilir. İnkâr, küfür ve şirk ise cehaletin bir sonucudur. İslam insanları ilim ile yetiştirmeyi, geliştirmeyi ve insana doğru yolu göstererek hidayet etmeyi edeflemiştir. İlim sayesinde inşa edilen bir topluluğun savaş yoluyla elde edilebilirliği söz konusu dahi değildir. Maksat insan kazanmaksa muhatap olunacak insana ihtiyaç vardır, insanların katledilmesine değil.

Peygamberler ve vahiy aracılığıyla insanların cehaletten kurtulması sağlanmaya çalışılmıştır. Tüm peygamberler gönderildikleri toplumlara Allah'ı ve doğru bir î mânî anlatmaya çalışmıştır, bunun için mücadele vermiş, çokça sabretmişlerdir. Yeryüzünde yaşamış tüm topluluklara peygamber gönderdiğini bizlere bildiren (Nahl, 16/36) Allah; "Andolsun ki biz her ümmete, 'Allah'a kulluk edin, sahte tanrılardan uzak durun' diyen bir elçi gönderdik. Onlardan kimini Allah doğru yola iletti, kimileri de sapıtılmayı hak ettiler. Yeryüzünü dolaşın da hak dîni yalanlayanların âkıbetinin ne olduğunu görün." ayeti ile peygamberlerin amaçlarının bir olan Allah'a inanmalarını ve yalnız O'na ibadet etmelerini anlatmak olduğunu bizlere göstermektedir. Kur'ân-ı Kerîm'den önce de gelmiş olan tüm kutsal metin ve kitaplar insanlara okumaları için gönderilmiş, ilim yoluyla ve peygamberler tarafından verilen eğitim ile insanların akıllarının ve gönüllerinin mutmaîn edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Cahilce yapılan ibadetlerden ve inançlardan insanlar korunmaya ve kurtarılmaya çalışılmıştır. Kaldı ki Müslümanların da yaptıkları ibadetleri dosdoğru yapmaları emredilerek körü körüne bir inanış reddedilmiş,

hayatın her ânında bilinçli yaşanmasının gerekliliği aktarılmıştır. “Mûsâ ile otuz gece (için) sözleştik ve buna on gece daha ekledik; böylece rabbinin tayin ettiği vakit kırk geceyi buldu. Mûsâ kardeşi Hârûn’a dedi ki: ‘Kavmimin içinde benim yerime geç, onları ıslah et, bozguncuların yolunu izleme.’ (el-A'râf, 7/142) ayetleri ile Hz. Mûsâ'nın Tevrat'ı anlatarak verdiği mücadeleden bahsedilerek bozgunculuktan uzak bir yol tutulduğu belirtilmiştir. Hz.Îsâ'nın “Ben onlara ancak senin bana emrettiklerini söyledim; ‘Benim de rabbim sizin de rabbiniz olan Allah’a kulluk edin’ dedim. İçlerinde bulunduğun sürece onların yaptıklarına tanık idim. Fakat sen beni vefat ettirdikten sonra onların halini bilip gören sadece sensin. Sen her şeye şahitsin.” (Mâide, 5/117) sözleri ile insanlara öğüt vererek dine davet ettiğini görüyoruz. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav)’in Kur’ân-ı Kerîmi okuyarak ve emir, yasaklarını öğreterek yirmi üç yılda İslâm’ı anlattığına, cahil olan bir toplumu yeniden inşâ ederek medeniyeti toplumlara getirdiğine şahit oluyoruz. Allah Teâlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de Peygamber Efendimize (sav) “Öyleyse artık inkârcılara boyun eğme, bu Kur’ân’la onlara karşı bütün gücünle mücadeleyi sürdür.” (el-Furkân, 25/52) hitâbı ile inanmayanlara karşı vereceği mücadelenin Allah’ın kitabı ile mümkün olduğu belirtilmiştir.

Mekke döneminde inen ayetlere baktığımız zaman, imanın şekillendirilmeye çalışılmasının Allah’ın varlığının ve birliğinin delillerinin açıklanması ile sağlanmaya çalışıldığını görüyoruz. Kendi yaptıkları putlara ilah adını vererek, can ve mallarını bu putlar uğruna heba eden müşriklere Kur’ân hak ettikleri değeri vermeye çalışmıştır. Evrenin en kıymetlisi olan insanın çok değerli olan iki nimetini unutarak yaratılmışların en sefili olarak yaşamasına razı gelmeyen Allah cahiliye dönemi müşrikleriyle güçlü söz sanatını kullanarak mücadeleyi başlatmıştır. Allah’ın varlığının delillerini ortaya koyarken en güçlü olan söz silahını en iyi şekilde kullanmış, insanların sadece duyduklarında dahi etkilenecekleri bir metod izlemiştir. Kur’an ve sünnetin öğretilmesini esas alan İslam dini “Nitekim aranızdan size bir peygamber gönderdik: O size âyetlerimizi okuyor, sizi arıttıp temizliyor, size kitabı ve hikmeti öğretiyor; yine size daha önce bilmediklerinizi öğretiyor.” (el-Bakara, 2/151) ayetleri ile insanlara kendi içlerinden bir peygamber gönderdiğini ifade etmiştir ki bu peygamberler vahiy ile gelen ayetleri insanlara okuyarak onları inkardan ve günahlardan korusun; kainatın, varlıkların ve yaratılmışların amaçları ile sırlarını insanlara öğretsin.

Allah Teâlâ Kur’ân-ı Kerîm’de peygamberlerin görevlerini; “Allah’ın kendisine kitap, hüküm ve peygamberlik vermesinden sonra hiçbir insanın kalkıp insanlara "Allah’ı bırakıp bana kul olun" demesi düşünülemez. Aksine “Okuyupöğretmekte olduğunuz kitap ve yapmakta olduğunuz kitap ve yapmakta olduğunuz incelemeler greeğince rabbin hâlis kulları olun!” der.” (Âl-i İmran, 3/79) ayeti ile bildirmiştir. Bu kapsamda peygamberlerin Kur’ân-ı insanlara öğretmesinin yanı sıra kendilerinde sonra da tebliği devam ettirebilecek bilginlerin olmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Burada peygamberlerin tavsiyesinin Rabbin hâlis kulları olunması

gerektiğine dair vurgu yapılmıştır. Peygamber Efendimizin (sav) hayatı boyunca bu tavsiyeyi uyguladığını ilme verdiği öneme bakarak görmek mümkündür. Nitekim Medine'ye hicret ettiklerinde ilk iş olarak mescid inşâ eden Peygamber Efendimiz (sav), mescidin bir bölümünü eğitim ve öğretim görülmek üzere ayırmıştır. Burada hem kendisi hem de Müslümanlar eğitim-öğretim görmüş, ilim ile meşgul olmuşlardır. İşte ilim öğrenme konusunda sarf edilen bu çabaların tümü de cihad sayılmış, ilmin öğrenilmesi noktasında da sabır gösterilmesinin gerekliliği bu uğurda mücadeleyi ifade etmektedir. (Öztürk, 2016)

Mekke dönemindeki baskı ve zulümlere karşılık İslam'ın yayılması ile ilgili olarak manevi cihadını sürdüren Peygamber Efendimiz (sav), Medine'ye hicretten sonra müşriklerin Müslümanların toplumsal huzuruna etki eden saldırgan tavırlarına karşı canın, malın, dinin ve namusun korunması için "Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın, fakat aşırılığa sapmayın; Allah aşırılığa sapanları sevmez." (Bakara, 2/190) ve "Saldırıya uğrayanlara zulme mâruz kaldıkları için savaş izni verildi. Allah onları muzaffer kılmaya elbette kâdirdir." (el-Hac, 22/39) ayetleri ile savaş yoluyla mücadele etmelerine müsaade edilmiştir. Bu ayetlerden de anlaşıldığı gibi Müslümanların ortada hiçbir sebep yokken savaşmaları hiçbir zaman tasvip edilmemiş olup, toplumsal huzuru bozan saldırılar sonrasında bu saldırıların durdurulması amacıyla yeniden güven ortamı sağlanmak amacıyla başvurulmuş bir yol olmuştur. (Beki, 2017, s. 88) Bu yola başvurulmasına izin verilirken dahi Müslümanlar aşırıya kaçmamaları için tembihlenmiştir. Çünkü haklı bir dava uğruna verilen haksız mücadele o davanın haklılığına zarar verir. Haksız yere bir insana yahut herhangi bir canlıya eziyet vermek büyük bir haksızlığa sebep olmak demektir. Bu konunun ciddiyetini belirtmek adına Kur'ân-ı Kerîm; "Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir can kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur." (el-Mâide, 5/32) ayetlerini ifade etmektedir. Buradan da anlaşıldığı gibi müsâlümanların maddi cihad olarak başvurdukları yol olan cihada kısıtlamalar getirilmiş, hakkaniyetin gözetilmesi konusunda hassasiyet gösterilmiştir.

Maddi cihada izin verilen durumları incelediğimizde toplumda fitne çıkarılmasının ve isyancılarla savaşılması olduğunu görüyoruz. Güçsüz insanlara karşı zulüm uygulanması, başkalarının hakları gasp edilerek masum insanların madur edilmeleri, insanları yanlış yola zorlamak için zorbalık uygulanması, haksız yere adam öldürülmesi yahut kan akıtılması bu sebepleri oluşturan temel durumlardır. Bunun yanında kendi hakları olmayan herhangi bir şey üzerine hak talep ederek masum insanların can, mal ve namuslarına tecavüz ederek toplumsal huzur bozan ve kargaşaya sebebiyet veren insanların bu yaptıkları zulüm olduğu için bunlarla da savaş yoluyla mücadele edilebilmektedir. Bunun delili ise, "Muhakkak ki Allah adaleti, ihsânı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza alınız diye size böyle öğüt veriyor." (en-Nahl, 16/90) ayetidir. Burada

bahsedilen tüm eylemlerler gerçekleştiği takdirde bu kişilerle savaşılabılır. Zîrâ bu kimseler düşüncelerinden dolayı suçlanamazlar yahut bu kimselere savaşmak suretiyle herhangi bir müdahaleye girişilemez. Ancak insanların canlarına, mallarına, dinlerine, namuslarına zarar verirler o zaman müdahaleyi gerektirmiş olurlar. Bu gereklilik de adaletin sağlanması adına oluşur.

Daha önce de zikrettiğimiz gibi Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerim'de mü'minlere kendilerine savaş açılması ve zulme uğramaları halinde savaş izni verilmiştir. Bunu yaparken de haddi aşmamaları tembihlenmiştir. Yani savaş ne intikam almak için uygulanmalıdır ne de keyfî sebeplerden, herhangi bir zaruret oluşmadan uygulanmalıdır. Ancak saldırgan tarafın varlığına karşılık olarak zulmü durdurmak, toplumsal huzuru ve güven ortamını sağlamak için izin verilmiştir. Bu anlamda hakkı gözetmek büyük önem taşımaktadır. Haksız yere yapılacak olan her türlü muamelenin zulüm olacağını unutmamak gerekmektedir. Aynı şekilde zulme sebebiyet verecek bir davranışta bulunmanın da büyük bir vebal olduğunu söylemek isabetli olacaktır. Kaldı ki savaşılırken dahi amaç hiçbir zaman cana kıymak, intikam almak olmamalı, yalnızca zulmün durdurulması sağlanarak İslam'ın çizdiği sınırlar çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

İSLAM'A GÖRE CİHADIN AMACI VE YÖNTEMİ

İslâm'a göre cihad, kimi zaman sözlü, kimi zaman yazılı, kimi zaman da fiili yapılarak İslam dininin yeryüzünde hakim kılmasını sağlamak ve haksızlıkların sona ermesini sağlamak adına başvurulmuştur. Tebliğ, davet, kötülükten sakındırmak, hakkı tutup kaldırmak için Müslümanlar görevlendirilmişlerdir. İslam'ı kabul eden herkes bu görevi de kabul etmiş demiektir. Canın, malın, dinin, namusun korunması adına dünyanın çeşitli güçlerine karşı verilen vatanı müdafaa mücadelesi de önemli bir cihad çeşitidir. İslam hukukuna göre İslam'ı kabul edip etmemek kişinin özgür iradesine bağlı kılındığı gibi, iyilik veya kötülük de insanların tercihine bırakılmıştır. (Kaval, 2015, s. 3) Dolayısıyla insanların yaptığı tercihlerden dolayı öldürülmesi, zulüm, baskı yahut eziyete tabi tutulması dinimizce doğru kabul edilmemiştir. Bu kimselere karşı yapılacak tek cihad tebliğ ve davettir. Ancak inanmadığı yahut kötü yolu seçtiği gibi kendi sınırlarını aşarak başka insanların haklarına tecavüz eden, baskı, zulüm uygulayan kişilerle Müslüman olsun yahut olmasın mücadele etmek her Müslümanın sorumluluğundadır. Suçlu kul haklarından olan bir suç işler yahut Allah haklarından olan bir suç işlerse Kur'ân'da ve sünnetki uygulamalara göre cezası ne ise o ceza ile cezalandırılmalıdır.

İnsanlık tarihinin ilk gününden bugüne kadar verilen mücadele süreç içerisinde değişikliklere uğramışsa da hiç bitmemiştir. Günümüzde kutsal saydığımız tüm değerle uğruna mücadele edildiğini görüyor ve biliyoruz. Bunun kıyamet kopana kadar bizden sonraki nesiller tarafından devam edecek bir mücadele olduğunu da biliyoruz. Ancak değişen ve dönüşen dünyada bu cihadın nasıl gerçekleşeceğini zaman zamansorgulamalı ve yeni yollar geliştirmeliyiz. "Allah yolunda, gerektiği gibi cihad edin." (el-Hac, 22/78) ayetini iyi anlayarak

güncel şartları göz önünde tutarak cihad yollarını bulmak gerekmektedir. Hukuk devletleri tarafından insan haklarının korunmasına ve yasal yollarla insanların canlarının, mallarının güvence altına alınmasına karşılık olarak yürütülen cihad bu hukuk kurallarını desteklemek hatta geliştirmekle mümkündür. Kur'ân-ı Kerîm Müslümanlara "İçlerinden haksızlığa sapanlar dışında, Ehl-i kitap'la mücadelenizi sadece en güzel yolla sürdürün ve deyin ki; 'Bize indirilene de size indirilene de inandık. Bizim tanrımız da sizin tanrınız da birdir. Biz O'na teslim olmuşuzdur.'" (el-Ankebût, 29/46) ayetleri ile haksızlığa sapanlar dışında kalanlarla mücadeleyi güzel yolla sürdürmeyi emretmektedir.

Müslümanlardan asıl istenen nefis mücadelesini tamamlamış, Allah'a hakkıyla iman etmiş kişilerin sabır ve sabırda sebat ile tebliği sırtlanması ve insanlara Allah'ın delillerini açıklamasıdır. İlim öğrenilmesi ve öğretilmesi en büyük cihad sayılmaktadır. Bu anlamda İslam'ın cihad ile kastettiği temel olgunun her millete peygamber göndererek sağlanılmaya çalışılan toplumsal düzenin inanan insanlar arasında da sağlanabilmesi olduğunu söyleyebiliriz. İnsanın yaratılışı gereği bünyesinde barındırdığı kâmil ruh yine insanın irade ve tercihleri ile cahil ve zelil bir duruma düşebilir. Müslümanlara hatta tüm insanlığa düşen ruhunu kâmil seviyeye taşıması ve orada tutmasıdır.

Kur'ân-ı Kerîm insanlığın toplumsal ve bireysel huzurunu sağlamak için indirilmiş hidayet rehberi bir kitaptır. Bu kitabı okuyan ve gösterdiği yolu doğru anlayarak hayatına uygulayan mü'minler ilk mücadeleyi tamamlamış demektir. İkinci aşamada bu öğrenilen ve anlaşılan vahyin anlatılması yer almaktadır. Bunun için gösterilen mücadele en kutsal mücadeledir. Bundan dolayıdır ki Müslümanlarla gayrimüslimlerin bir arada yaşamalarında herhangi bir sakınca görülmeyerek belli başlı şartlara bağlanmıştır. Aynı toplumda yaşayan farklı dinlere mensup kişilere karşı Müslümanlar gerek yaşantılarıyla gerek onlarla kurdukları ilişkilerle İslam'ın tebliği konusunda mücadele etmek durumundadırlar. Öyle ki Müslüman ülke ve mahallelerde yaşayan insanlardan çok daha üstün bir cihad gerçekleştirmektedirler. Bu anlamda Kur'ân-ı Kerîmi okumak ve öğrenmek cihadın ilk amaçlarından biridir. Sonraki amacında ise Kur'ân-ı Kerîmin emirlerini hayata geçirmek ve en nihayetinde bürne olarak insanlara anlatmak yer almaktadır.

Müslüman dünyanın oyun ve aldanmacadan ibaret olduğunu (En'âm, 6/32) "Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Muttakî olanlar için şüphesiz ki âhiret yurdu daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz?" ayeti ve bu mahiyetteki "(Oysa onların tek gerçek kabul ettikleri) bu dünya hayatı hakikatte sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir; âhiret yurduna gelince işte asıl hayat odur; keşke bunu bilselerdi!" (Ankebût, 29/64) ayeti gibi birçok emir ile bilmektedir. Bu yüzden dünyada nefsinin kölesi olmayı değil nefsini İslam'a dolayısıyla Allah'a köle kılmayı amaçlamalıdır. Bu da elbetteki kişinin tercihi iledir. Zorluklar karşısında sabrederek, cesur, kararlı ve dik bir duruş ile dünya ve ahiret huzurunu elde etmeyi tercih

edebileceği gibi; korku, bencillik, acizlik ve cahilliği tercih ederek dünyasını ve ahiretini karartmayı da tercih edebilir.

Müslüman kimliğine tam manasıyla bürünmüş, İslâm'ı hâdim kılma adına mücadeleyi göze almış, bu uğurda karşılaşılacak her türlü duruma kendini hazırlamış ve mukavemet gösterebilecek kimseler gerçek cihad kavramını anlamış ve cihadın yöntemlerini kavramış demektir.

MÜSLÜMANLARA KARŞI YAPILAN TERÖRİST İTHAMI

Terör, kelime anlamı olarak yıldırma ve korku salma anlamlarına gelmekte olup, genel olarak siyasi bir amaç doğrultusunda güdülen, toplumu korkutarak yıldırmaya ve güvensizlik ortamı oluşturmaya yönelik her türü eylemi kapsamaktadır. İnsanların canlarına ve mallarına kast ederek, toplumda tepki oluşturacak kısa, orta yahut uzun vadeli olarak farklı farklı amaçlara hizmeti hedef alan saldırı ve eylemlerin tümü terör ile ifade edilebilir. Terörü uygulayan kimselere de terörist denmekte, bir grup tarafından terör amacıyla bir araya gelen kişilere de terör örgütü denmektedir. (Yılmaz, 2012)

Terörün temel öğelerine baktığımız zaman terör örgütlerinin temel taşı belli ülkelerin oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeptir ki hiçbir terör örgütü bu düşünsel alt yapıdan bağımsız düşünülemez. Bu temel taşlar günümüzde kimi zaman komünizm kimi zaman milliyetçilik gibi kaynaklara dayanmakla beraber en sık karşılaştığımız din temelli terör örgütleridir.

Bugün özellikle batı toplumlarında görülen İslâm'ı ve Müslümanları terör ile birlikte anmak ön yargılı bakış açılarını temsil etmektedir. Geçmişe bakıldığında zaman Müslümanların ve İslâm'ın hüküm sürdüğü bölgelerde barış ve huzurun hakim olduğu görülürken diğer bölgelerde şiddetin ve huzursuzluğun daha yoğun görüldüğü açık bir gerçekliktir. Avrupa'nın kendi tarihi şiddet ve güvensizliklerle doludur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde Avrupa'nın yirminci yüzyıla kadar sürdürdüğü savaşların çoğunun din savaşları olduğunu görmek mümkündür. Dolayısıyla din üzerinden terör bağlantısı kurulacak ve bir dinin mensupları şiddet ile anılacaksa Hıristiyanlığın İslam dininden daha fazla kan dökmediğini söylemek zordur. Özellikle sömürge sistemi ile batı dünyasının insanların güven ve huzur ortamına vurmuş olduğu darbe inkar edilemezdir.

Mezheplerin ortaya çıkmasının ardından, katolik/protestan ayrımının sebep olduğu otuz yıl savaşları olarak bilinen dinsel nitelikteki savaşların siyasi çıkarların sağlanmasının da hedeflenmesiyle vardığı boyutları tarih kitaplarında bulmak mümkündür. (Can, 2017, s. 3-9)

İslam, barışı temel alan ancak hukuki kural ve müeyyideler çerçevesinde kendisine yahut Müslüman toplumlara yapılan her türlü saldırıya ve toplumsal huzurun, güven ortamının bozulmasına karşı gerekli mücadeleyi göstermekten çekinmeyen bir dindir. Ancak bu

mücadeleyi yaparken haddin aşılmasına İslam dini müsaade etmemiştir. Dolayısıyla günümüzde DEAŞ, El Kaide vb örgütlerce şiddetin sınırlarını aşarak, hedefine masum insanları almış,yapılan zulmü kayıt altına alarak tüm insanlığın huzurunu kaçıran uygulamaların İslâm'a mâl edilmesi, İslam dinini yıpratın, İslam dininin benimsediği cihad anlayışına taban tabana zıt düşen bir durumdur. (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2015) Ne Kur'ân-ı Kerim'de yer alan cihad ve savaş algısı ne de Peygamber Efendimiz (sav) tarafından uygulanan savaş prensipleriyle uzaktan yakından ilgisi olmayan bu muamelelerle Müslümanların tümüne terör yaftası yapıştırmak dünya nüfusunu oluşturan bir buçuk milyar Müslümana yapılmış olan haksızlıktır. (Biçer, 2017)

İnsanların yahut toplumların din çatısı altına sığınarak ya da dini kullanarak sarf etmiş olduğu şiddet, suç ve hataları belli bir dine mâl etmek hiçbir açıdan kabul edilemez. Bu Hristiyanlık için de geçerli olduğu kadar İslamiyet için de geçerlidir. Terör eylemleri yahut şiddet içeren tutum ve davranışların değerlendirmesi yapılırken siyasi yahut şahsi olabileceği yorumunu yapmak dini olarak yorumlamaktan çok daha isabetli olacaktır. (Arpacı, 2018) Bunun için toplumda huzurun sağlanması adına tüm dinlerin insan hakları savunuculuğu yaparak barış elçisi olmaları gerekmektedir. Her din mensuplarına dünya ve ahiret mutluluğunu sunmakta iken, dinlerin karşılıklı birbirlerinin dünya ve ahiret mefhumları hakkında yorum yapmaları ve mensuplarını suçlaması doğru değildir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim; "Allah'tan başkasına tapanlara hakaret etmeyin; sonra onlar da bilgisizlik yüzünden sınırı aşarak Allah'a hakaret ederler. Böylece biz her ümmete kendi işlerini güzel gösterdik. Sonunda dönüşleri rablerinedir. Artık O, ne yaptıklarını kendilerine bildirecektir." (el-En'âm, 6/108) ayeti ile Müslümanların başka din mensuplarına ve başkalarının ilah edindiklerine dil uzatmayı yasaklamıştır.

Şiddet ve savaşları belli bir dine atfetmeden siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik vb sebepler çerçevesinde yorumlamak çok daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Tarihi olaylar incelendiğinde ortaya çıkan olayların siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik etkenlerinin şiddete varma oranlarının çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sebeple ortaya çıkan olayların tek yönlü değerlendirilmesi bir topluma yahut dini gruba verilebilecek en büyük zarardır. Dünya üzerinde gerçekleşen herhangi bir saldırı, patlama, şiddet vb. terör olayının ardından İslâm'a gözlerin çevrilmesi, devletlerin ve insanların suçu Müslümanlara mâl etmesi toplumsal baskı oluşturmaktadır. (Eren, 2014, 43-47)

11 Eylül'de Amerika'da düzenlenen terör saldırısının ardından saldırının El Kaide örgütünün İslam adına yaptığına dair açıklamalar ve devamında Ortadoğu'yu kuşatan İslam düşmanlığı, Müslümanların dünyadaki imajını ciddi anlamda zedelemiş durumdadır. (Yılmaz, 2015, s. 15) Müslümanların hedefe konularak tamamen İslâmî cihad anlayışıyla bağdaştırılan 11 Eylül olayları ve sonrasındaki dönemde İslâm'a bakış açısı Müslümanları teröre kurban etmiştir. (Biçer, 2009)

Her ne amaçla olursa olsun batı ülkelerine özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ne seyahat eden Müslümanlara karşı bakış açısının terörist ön yargısı ile olması, güvenlik kontrollerinden defalarca ve üst düzeyde geçirilmesi Müslümanların onurunu zedeleyen ve insan haklarını kısıtlayan bir durumdur. Ayrıca bu toplumsal hayatın güven ve huzur ortamını da etkileyerek, küreselleşen dünyanın belli kesimdeki insanı bu çarkın dışında kalmasına sebep olarak özgüven ve özgürlüğünü ciddi manada zedeliyor.

SONUÇ

Cihad, terör algısının tamamen uzağında bir kavram olup, tarihî sürece bakıldığında da cihadın hiçbir zaman terör ve benzeri bir yolla yapılmadığı aşikârdır. İslâm'ı veya herhangi bir dini terör ile anmak ve bağdaştırmak verilebilecek en büyük zarardır. Kâmil bir Müslüman nefsi ile mücadeleyi cihad sayar bırakın insanlara zarar vermeyi yaratılmış herhangi bir şeye zarar vermekten çekinir. Bu anlamda önce Müslümanların kendi algılarındaki cihadı doğru bir şekilde inşâ etmelidir. Bunun yanı sıra Müslümanların yahut Müslüman olduklarını iddia edenlerin yaptığı hatalar İslâm'a mâl edilmeyip şahıslar bazında değerlendirilmelidir.

Yakıp yıkmayı hedefleyen, masum insanlara zarar veren, mantığın dışarda tutularak menfî duyguların hakim olduğu tutum ve davranışların cihad ile yakından uzaktan ilişkisinin kurulması mümkün değildir. İslâmî mücadele Allah'ın adını yüceltmeye ve rızasını kazanmaya yönelik verilen savaşı ifade etmektedir. İnsanın önce kendi nefesine verdiği mücadele sonra da İslâm'ı kalplere naksetmek adına verdiği mücadele aslolandır. Kişinin îmânını olgunlaştırarak, evreni ve kâinatı okuyarak, ilimle meşgul olarak kazandığı kemâliyet, sonrasında etrafındaki insanlara ışık tutacak ve İslâm'ın aydınlığı her tarafı kaplayacaktır. Bunun aksine kalpleri karartan, insanları huzursuz eden, güven duygusunu yitirmiş bir anlayışın İslâm'ı temsil etmesi mümkün değildir.

Dinler barış ve huzur ortamını sağlamayı hedefler haksızlık ve zulümü yasaklar. Şiddetin, terörün, savaşların ve saldırıların hiçbir dine mâl edilmesi doğru olmaz. Kaldı ki, anlamı barış ve selâmet olan İslâm'a mâl edilmesi bu dinin mensubu bireyler için yapılmış büyük bir haksızlıktır. İslam dini, Müslümanların hoşgörülü, saygılı, güzel ahlak sahibi bireyler olarak yetişmesini hedefler. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav), en güzel örnek olarak Müslümanlara affedici olmalarını öğütlemiş, kendisi de en büyük düşmanlarını ve kendisine zulüm yaparken gözlerini dahi kırpmayanları hiç düşünmeden affetmiş, en ufak bir cezalandırmada bulunmamıştır. Terör eylemlerinin hedefleri genelde masum insanlar olduğu görülmektedir. Temelde bu anlayışı ile terörizm zaten İslam ile zıt düşmektedir. Çünkü İslam haksız yere insan öldürmeyi ve insanlara zulmetmesini, zarar verilmesini kesin bir dille yasaklamış olup bu fiilleri işleyenlerin sadece dünyada da değil ahirette de cezalandırılacaklarını ifade etmiştir. Terör örgütleri tarafından üstlenilen saldırıların İslam adına yapıldığı söylene de bu zihniyet reddedilmeli, şiddetin

dininin olmadığı ve olmayacağı, ancak vicdânî duyguları körelmiş, benliğini kaybetmiş, fıtratı bozuk insanlar tarafından gerçekleştirilen bir eylem olabileceği unutulmamalıdır.

İslam dininin ve Müslümanlara karşı bakışın terör çerçevesinde olması, ancak ve ancak radikal grupları besler ve terör örgütlerini güçlendirir. Dinlerin kendi aralarında da çatışmalarına sebep olan terör ithamları toplumların huzur, güven ve barış ortamını zedelemekten ve terör örgütlerini beslemekten başka hiçbir işe yaramamaktadır. Tüm bunların yanında bu tutum maalesef cânî grupların taraftar toplamalarına da zemin hazırlamaktadır.

KAYNAKÇA

- ARPACI, Işıl, "Terörizm ve Cihad Üzerine Kavramsal Bir Mukayese", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/34 (2018): 263-294.
- ATAY, Hüseyin, "Nefis", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37 (1953):1-58.
- BEKİ, Niyazi, "İslam'da Cihad Kavramının Kapsamı", *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 21 Sayı: 70, Bahar 2017, ss.85-100
- BİÇER, Ramazan, "İŞİD Düşünce Yapısının Teolojik Arka Planı", *KADER (Kelim Araştırmalar Dergisi)*, Sayı, 13:1, 2015, ss. 1-11.
- BİÇER, Ramazan, "The Approach of Muslim Turkish People To Religious Terror". *The World's Religions after September 11*. Volume 1, Religion, War, and Peace (ed. Arvind Sharma). USA: Greenwood Publishing, ss. 87-114.
- BİÇER, Ramazan, "Why Muslims Become Instruments Of Terror?", *KADER (Kelim Araştırmalar Dergisi)*, Cilt: 16, Sayı: 2, 2018, ss. 229-240.
- DİB (Diyanet İşleri Başkanlığı), "DAİŞ'in temel felsefesi ve dini referansları raporu", *Din İşleri Yüksek Kurulu Raporu* (Ankara, 2015), (Giriş: 12/07/2018).
- DİB (Diyanet İşleri Başkanlığı), *Kur'an Yolu Tefsiri*, Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- GÜLER, İlhami, "Kur'an'da Cihadın Teoloji-Politiği", *İslamiyat*, 5/2 (2002):75-90.
- HATİPOĞLU, Haydar, *Sünen-i İbni Mace Tercemesi ve Şerhi*, İstanbul: Kahraman Yayınları, 2012.
- KAVAL, Musa, "Büyük Cihad'ı Anlamaya Dair Bir Değerlendirme", *Akademik Bakış Dergisi*, 49 (2015):1-12.
- KILINÇLI, Sami, "İşârî Te'vil ve Kuşeyrî'nin Cihad ve Kıtal Ayetlerini Yorumlama Yöntemi", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (1): 119-155.
- KURT, Fatih. Dini istismar Eden Örgütlerin Şiddet ve Terör Konusundaki Teolojik Gerekçeleri. *Usûl İslam Araştırmaları*, 31(2019): 47-104.
- MÜSLİM, Ebul-Hüseyin Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahih-i Müslim ve Tercemesi*, Çev. Mehmed Sofuoğlu, İrfan Yayıncılık.
- ÖNAL, Recep, "İnanç ve Düşünce Özgürlüğü Bağlamında İslâm'ın Kılıç Zoruyla Yayıldığı İddialarına Karşı İmam Mâtüridî'nin Yaklaşımı", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/31 (2017):47-80.
- ÖZEL, Ahmed, "Cihad", *DİA-Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 7 (1993):531-534.
- ÖZTÜRK, Mustafa, "Cihad Ayetleri: Tefsir Birikimine, İslam Geleneğine ve Günümüze Yansımaları", *Kur'an'da Cihad*, ed. Ahmet Ertürk, KURAMER, 99-163.

PARLIYAN, Abdullah, *Süneni Tirmizi Tercümesi*, Konya Kitapçılık, 2007.

SALUR, Hüseyin, *Küresel çağda din ve terör*. Konya: Çizgi Yayınları, 2009.

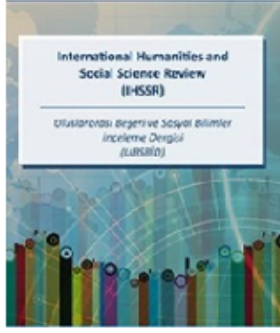
TAHİR, Ali Raza, "İslâm'ın Cihad Kavramı (Felsefî Bir Analiz)", *Journal of Islamic Research*, 22/3 (2011):200-206.

TOPALOĞLU, Bekir, "Cihad", *DİA- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 7 (1993):531-534.

YILMAZ, Hüseyin, "İslâm Korkusunun/İslâmofobinin Oluşmasında 'Cihad' Algısının Rolü", *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2012): 165-187.

YILMAZ, Mustafa Selim. "Ortadoğu Denklemine Selefî Düşüncenin Yeri Üzerine". *Ortadoğu Analiz* 7/70 (2015):14-16.

ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)

INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL SCIENCE REVIEW (IHSSR)

Volume: 3 Issue: 1 Year: 2019

KÜRESELLEŞME GÖÇ VE KADIN

Fjolla LECAJ*

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p><i>Makale Tarihiçesi:</i> Başvuru: 03.04.19 Revizyon : 04.04.19 Kabul : 02.05.19 Orcid Numarası: 0000-0002-1696-0685 Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kadın, Göç</p>	<p><i>İnsanın fiziksel çevresinde yaptığı bir değişim olan göç, çok çeşitli ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve psikolojik sonuçları da beraberinde getirir. Göçün nedenleri ve kadınlara etkisini incelediğimiz bu yazıda araştırmalarımıza dayanarak göçün her zaman isteğe bağlı yapılmamakta olduğunu belirtebiliriz. Günümüzde hemen her ülke küreselleşmeden etkilenmekte ve küreselleşmenin bir getirisi olarak diğer ülkelerle daha sıkı ilişkiler içine girmektedir. Bu sebeptendir ki bireyler diğer ülkelerin yaşam standartları bilgisine daha rahat ulaşabilmekte dolayısıyla etkilenme de daha fazla olmaktadır. Kadınların göç durumuna baktığımızda geçmişte erkek ile ve erkek için yapılan kadın göçleri günümüze doğru gelindikçe kendisine dönmeye başlamıştır. Kadınların zaman zaman kendi eğitimleri veya kendi işleri için göç ettiğini de görebilmemiz mümkün hale gelmiştir. Bu yazı göçün kimlik oluşumu, kadınlar üzerindeki etkisi, küreselleşmeden etkilenmesi ve küreselleşmeyi etkilemesi üzerine yazılmıştır.</i></p>

GLOBALISATION MIGRATION AND WOMAN

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p><i>Article History:</i> Received: 03.04.19 Revised : 04.04.19 Accepted : 02.05.19 Orcid Number: 0000-0002-1696-0685 Keywords: Globalisation, Woman, Migration</p>	<p><i>Migration as physical change that human does, bring with it different result as economical, social, political, and psychological. In this study when we take a look at migration reasons and the impact it has on woman we can see that migration isn't always done willingly. Now days almost all countries are affected by globalization and it brings along the closer relations with other countries. This is why individuals are more affected by living standards of other states and there for they get more affected. When we take a look at woman's migrations in past we see woman's migration as made with man and for man, mean while closer to the present we see a turn to self. Now it is possible to see that woman migrate for their education and work. This study is made for finding the formation of migration identity, the effect on woman, influence from globalization and influence on globalization.</i></p>

* Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL öğrencisi, flecaj@yahoo.com, Sakarya/TÜRKİYE

GİRİŞ

Göç, dini, iktisadi, siyasi, sosyal ve diğer sebeplerden dolayı insan topluluklarının hayatlarının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere bir iskan bölgesinden bir başkasına yerleşmek için yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketidir. Göç nedenlerine baktığımız zaman en ön sırada işsizliği görmemiz mümkündür. Bireyler refah seviyelerini yükseltebilmek ve daha rahat yaşayabilmek adına göçe başvurumaktadırlar.

Bugün dünyada 214 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır. Bu sayı gün geçtikçe artmaya devam etmektedir. Göç konusu günümüzde uluslar arası bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve dünyada birçok ülke göç hareketlerinden, göçün varlığından ciddi biçimde etkilenmektedir. Ülkemize baktığımızda ise geçtiğimiz dönemlerde özellikle göç veren bir ülke iken son zamanlarda göç alan konumuna geçtiğini söyleyebiliriz. Bunun başlıca sebepleri arasında küreselleşmenin gelişmesi ve ülkelerin birbirleriyle ulaşımının daha güçlü hale gelmesi durumunda ülkemizin geçiş noktasında bulunmasıdır.

Göçün tek nedeni ekonomik değildir. Ekonomik durumun yanında kültürel farklılıkları da görmek mümkündür. Genellikle göç edilen yerin kendine has bir kültürü vardır ve bu durum göç eden tarafında bir dışlanmaya yol açar ancak diğer taraftan topluluklar dünya üzerinde farklı yerlerde yaşamalarına rağmen bazı bireylerle aynı kültürü paylaşabilmekte ve dolayısıyla onların yanına yerleştiklerinde daha rahat hissederler. Farklı yerlerin kültürüne doğmuş ancak farklı toplumsallığa sahip insanlar da vardır.

Göç olgusunun etkileri göç eden ailenin tamamını kapsamaktadır ancak genel anlamda fazla etkilenen kadınlar ve çocuklardır. Çünkü öncelikle kadın evlenmemişse ailesinin yaptığı göç dolayısıyla kendi kararını verme hakkı yoktur. Ailesinin göç etmesi durumunda onlarla gitmeye mahkumdur. Evlenirken evlilik göçü adı altında erkeğin yaşadığı yere taşınmaktadır. Göçe kendi kararının dışında zorunlu olarak ayak uydurmak durumunda kalmaktadır. Evli kadınlar açısından göç olgusuna baktığımızda ise ekonomik olarak yapılan göçlerin genellikle kalıcı bir durum olmadığı düşüncesiyle kadınlar iskan yerlerinde kalırken erkekler geçici göç etmekte belirli dönemlerde dönüş yapmaktadır. Bu durumlar doğrultusunda da kadının göçe dahil olsun olmasın etkilendiğini söylememiz mümkün hale gelmektedir. Kadınların kendi iradeleriyle bağımsız olarak yaptıkları göçler günümüzde az olsa da gerçekleşmeye başlamıştır. Kadınların eğitim sürecine daha belirgin bir şekilde girmesi öncelikli olarak eğitim almak için göçü sonraki süreçte de eğitim alınan departmanda çalışmak için gerçekleştirebilmektedir.

Zorunlu ya da isteğe bağlı olarak gerçekleştirilen bütün göçler kişilerin sosyal, psikolojik, kültürel durumlarında değişikliğe sebep olmaktadır. Yeni ortama uyum sağlamak aşamasında zorluklar yaşanabilmektedir. Dünyada gerçekleşen hızlı değişimler göç olgusunu da yakından etkilemekte ve etkilerini değişikliğe uğramaktadır. Topluluklar veya bireyler gidecekleri yeri seçmiş olsalar dahi gittiklerinde umdukları hayatı yaşayamayabilirler ve bu da kişilerde karamsarlığa kendini soyutlamaya götürebilmektedir. Bize doğduğumuz günden itibaren içinde bulunduğumuz ve tabii olarak uymaya çalıştığımız kuralların farklılaşması düzeyi değişmekle birlikte mutlaka hayatımıza etki etmektedir. Yani göç etmek şartlar ne olursa olsun hayatı etkilemektedir.

GÖÇ

Toplumlar ve bireyler daha iyi şartlarda yaşamak ve kendi yaşantılarını daha düzenli ve elit bir hale getirebilmek için gerek sosyal gerek siyasal gerek ekonomik nedenlere bağlı olarak yerlerini değiştirebilmektedir. Bu yer değişimi geçici ya da kalıcı olarak farklılık gösterebilirken göç olgusunun genellikle kalıcı yer değiştirmeler için kullanıldığını söylemek mümkündür. Çünkü göç edilen yerde sürekli olarak kalınmasa bile gidip gelişler sürebilmekte bir şekilde istihdam edilen toprağa bağlılık sağlanmaktadır.

Göç oldukça karmaşık bir süreci içermektedir. Çünkü göçe baktığımız zaman bir çok faktörün etkisi olabildiği görülmektedir. Göçü inceleyebilmek için sosyo-politik ve ekonomik faktörlere de dikkat çekmek gerekmektedir. Göçün tek bir nedeni olmadığı gibi isteğe bağlı veya zorla gerçekleşmesi de mümkündür. Bireyler ya da topluluklar oldukları yerden ekonomik sebeple, kendi istekleri doğrultusunda ayrılıyorsa gittikleri yere alışmaları daha kolaydır. Çünkü gidecekleri yeri önceki süreçte incelemiş ve kendilerine uygunluğuyla ilgili araştırma yapmışlardır. Ancak insanların toplulukların göçlerinde en etkili olarak zorunlu göçleri saymak mümkündür.

Göç etmeye zorlanmak toplumların yaşayabileceği en travmatik yaşantılardan biridir. Göçe zorlanmış kişilerin, göç etmemiş kişilerle karşılaştırıldığında birçok travmatik yaşantı ve ruhsal sorun yaşadıkları görülmektedir. Zorunlu göç isteyerek yapılan göç ile kıyaslandığında, insanın sosyal uyum, hayat beklentileri, kişinin dünya üzerine olan temel varsayımları gibi yaşamsal kavramlarını çok daha derinden etkiler. Bir diğer deyişle, zorunlu göç hem sebepleri, hem de sonuçları açısından isteyerek yapılan göçten ve siyasi mülteci olmaktan çok farklıdır. Bunun sebepleri arasında göçe zorlanan kişilerin daha az sosyal ve politik destek görmelerinin var olan sorunları artırması sayılabilir. Aynı zamanda zorunlu iç göç, kişiye önemli bir travmatik yaşantı olan işkence gibi gelebilmektedir. Bireylerin alıştıkları ve içine doğdukları bir toplumdaki koparılması, oradan memnunken zorunlu olarak buldukları yeri terk etmek durumunda kalmaları bireyleri derinden etkilemekte ve büyük yaralar açabilmektedir. Açılan bu yaralarsa gittikleri bölgelerde uyum sağlama süreçlerini uzatmakta ve gittikleri bölgelerde kendilerini soyutlamalarını beraberinde getirmektedir. Bölgeler arası farklılıklar kişileri diğerlerinden farklı kılmaktadır. Kendiliklerini gizlemek ve geldikleri yere alışmak zorunluluğu bu farklılıkların getirilerindedir. Buna ek olarak yerleşmiş bir ilişkinin içine gelmiştir bu kişiler. Yani geldikleri yerde bir çevreleri varken gittikleri yerlerde sonradan gelen dolayısıyla birden kendini farklı bir ortama yukardan düşmüş gibi hisseden duruma düşmektedirler. Dış bir dünyadan geldikleri düşünüldüğü için de bu bireyler çevre tarafından soru işaretiyle karşılanmaktadır. Bu durum içine düşen göçmenler de kendilerini yabancı hissetmekte ve dolayısıyla psikolojik olarak etkilenmektedirler.

Göç olgusu hem geride kalanları hem gelinen yerdeki kişileri ve en çok da göç eden kişileri etkilemektedir. Gidenlerin geride bıraktığı boşluk geride kalanları, gittikleri yerdeki kişilerin bu kişilere bakışları geldikleri yerleri ve yeni bir ortama giren kişiler her bakımdan bu eylemden etkilenmektedir. Geldikleri yerde belli bir düzen oluşmuştur ve belki de yeni gelen birine ihtiyaç duymayan bir sistem kurulmuştur ve bu durum diğerlerinin soru işaretlerini beraberinde getirmektedir.

Küreselleşme ve Göç

Küreselleşme dünyadaki bütün ulusların sosyal, ekonomik, politik olarak birleşmesi olarak tanımlanabilmektedir. Gelişimine baktığımız zaman küreselleşmenin durağan değil dinamik, sürekli değişikliğe uğrayan bir yapıda olduğunu söylememiz mümkündür. Küreselleşme, sosyal, ekonomik, siyasal, teknolojik, demografik özellikler ve yaşantılar başta olmak üzere hemen her şeyin değişimine neden olmuştur. Göç olgusu da küreselleşmeyle beraber değişen bir yapıdır.

Göç her zaman vardı ama modern zamanda göç sayısı büyük ölçüde artmıştır. Küreselleşme ve göç birbirine sıkı bir şekilde bağlıdır. Acaba küreselleşme mi göçten ve nüfusun istilalarından etkileniş, yoksa göçler küreselleşmenin yüzünden mi var olmaktadır ve insanlar bir yerden diğer yerde daha çok taşınıyorlar, bu ikisi arasında çok ince bir çizgi var. Aslında ikisi de, göç ve küreselleşme birbirini etkileyen olgulardır.

Başlangıçta, küreselleşme kelimesi, süren neutral bir küresel etkisi olan, yani teknolojik bir devrimi anlatmak için kullanıldı. Bir yardımcı tanıtım 2000'de profesör Charles Dorman'dan verildi, fenomeni "bilgi teknolojinin ve küresel ekonominin etkileşimi" olarak açıkladı. O dünyada finansal, ticari ve idari bilgi alanlarında, yoğunluk, alanda, hacimde ve bilgide dünya çapında dikkat çekiyor. (Brzezinski, 2006, s. 167) Küreselleşme önceleri sadece teknolojik anlamda ulaşım, iletişim, bilgi alışverişinin hızlanması gibi olgulara etki ediyor gibi algılanırken sonraki süreçte sadece bu olgularla kalmayarak aynı zamanda örneğin ulaşımın kolaylaşmasını fırsat bilen güçlerin uluslararası alana çıkışını kolaylaştırması gibi dolaylı olarak diğer bölümlere de etki etmiştir.

Küreselleşme sürecinden öncesine baktığımızda her ulusun hemen hemen kendine ait yasalarının olduğunu görebilmek mümkünken küreselleşmeyle iletişimin güçlenmesi ve toplumu oluşturan bireylerin diğer ulusların bilgilerine daha rahat ulaşabilmesiyle beraber en iyi yasalar aranmaya başlamıştır ve bu durum da beraberinde ortak güvenlik sistemini getirmiştir. Bu yüzden küreselleşmenin tek boyutlu olarak ele alınması onun eksik olarak nitelendirilmesine sebep olacaktır. En çok etkisini gördüğümüz alanların başında da ekonomi gelmektedir.

Küreselleşme aslında Batı ülkelerin kültürlerinin dünya çapına yayılma sürecidir denebilir. Öncelikli olarak sürecin ilk etkileyeni ekonomi olmakla birlikte Batı ülkelerine ekonomik göçler veya ekonomiye dayalı göçler yapılamaya başlamıştır. Bireyler ve/veya topluluklar ekonomik refahı kendi topraklarının dışında aramaya küreselleşme sürecinden sonra başlamıştır. Çünkü küreselleşmeye etki

eden sanayileşmeyle birlikte işgücüne duyulan ihtiyacın bir bölümünü makineler karşılamaya başladığından üretimi büyük güçler ele geçirmiş küçük güçler büyük güçlerle baş edemez hale gelmiştir ve akabinde kendilerini geliştirebilmek ve aynı zamanda geçimlerini sağlayabilmek için büyük güçlerin yoğun olduğu yerlere göç etmeye veya o yerlerin etkisi altında kalmaya başlamışlardır. Ancak bununla beraber küreselleşme diğer ülkeleri tanıma ve dolayısıyla ortak pazarın paylaşıldığı, ortak değerlerin oluşmaya başladığı ve ortak bir ulus olunmaya başlamasının sonucunda milliyetçilik üzerinde de etkili olmuştur. Yerel, özellikle küreselleşme süreci ile yakından bağlıdır, bu insanların hareketliliği ile ilgilidir, göç, mülteciler ve trans-milliyetçilik yerel fikri sadece sabit bir yerle bağlamaktan geçti, şimdi nerde olurlarsa olsunlar, insanların belli bir yeri olduğu fikri var. (Kadriu, 2009, s. 53)

Uluslararası göçün, göç veren ülkeye toplumsal, ekonomik ve politik etkileri göç literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Aile parçalanmasını beraberinde getirebilen uluslararası göç dinamikleri/stratejileri ve bunların aileye etkisi, uluslararası göç alanında yapılan çalışmalar kapsamında ele alınmaktadır. Küreselleşmeyle beraber dünyadaki ulus kültürünün yerini dünya tek bir ulustur düşüncesi sarmaya başlamıştır ve göç olayları da bu durumdan etkilenmiştir. Önceleri göçler küçük kentlerden büyük kentlere yönelmişken küreselleşme süreciyle birlikte daha çok gelişmiş ülkelere doğru yönünü değiştirmiştir. Çünkü daha önceleri ülke içinde belli yerlerde toplanmış olan üretim, dünya çapında merkezlere sahip olmaya başlamıştır. Göçmenler daha iyi sürece geçebilmek için göç ederken gittikleri yerde ucuz emek gücüne ihtiyaç duyan ve genellikle göçmenler üzerinden bu ihtiyacı karşılayan üretim merkezleriyle karşılaşabilmektedir. Bu durum da ekonomik nedenler dolayısıyla göç etmiş olan birey veya toplulukların hayal kırıklıklarını beraberinde getirmektedir.

Küreselleşme her şeyi etkilediği gibi göç üzerinde de etkili olmuştur ve göçün yönünde dünya çapında bir değişimi beraberinde getirmiştir. Bir yandan da göçün hızını arttırmıştır. İletişim ve ulaşımın kolay hale gelmesini beraberinde getiren küreselleşmeyle birlikte bireyler dünyayla ilgili bilgilere daha rahat ulaşabilirken aynı zamanda gitmek istedikleri yere daha hızlı ve daha rahat ulaşabilmektedir. Bu durumlar da göçün yaygınlaşmasının kolaylaştırıcıları olarak görülmektedir. Farklı yazarlardan alıntıları analiz ederek, açıkça görebiliriz ki küreselleşme dünya ekonomilerinin birleştiren bir süreçtir. Bu birleşme ile birlikte doğrudan insanların ve onların taşıdıkları kültürlerinin de birleşmesi yapılır. Bu birleşme, ekonomik gelişme için iş gücünün kullanılmasyla, büyük şirketlerin devamlı kendi ürünlerini yaymak için ve piyasayı fethetmekle ilgilidir.

Kadınlar ve Göç

Kadınlar ataerkilliğin yaygınlık kazandığı dünyamızda çok söz hakkına sahip değillerdir ve aynı zamanda kendilerine ait kararları da kendilerinin verebildiklerini söylemek mümkün değildir. Kadınlar genellikle başkalarına tabii olmakta ve başkalarının hayatlarını yönlendirmelerine izin vermek zorunda kalmaktadırlar. Her ne kadar yasalar önünde eşit gibi gözükse de kadın ve erkekler pratik yaşamda bu durumun böyle olmadığını görebilmekteyiz. "XXI yüzyılın Kadınları doğurganlık meselesinde önemli bir rol oynayacaktır. Onlar kendileri hayata kaç çocuk getirmek istediklerini karar verir. Bu bağlamda okuma-yazma ve eğitim çok önemlidir. Giderek daha çok kadın kötü yasaların ilahi olmadığını sadece erkekler erkeklerden oluştuğunu farkına varacaklar." (Sfidat e Shekullit XXI, 2006 s.282) Yasaların sözde tarafsızlığı kadınlar tarafından günümüzde fark edilmeye başlanmıştır. Ancak inanılan bu güne kadar süre gelen alışkanlıkların değiştirilmesinin bir anda gerçekleşmesini beklemek çok da gerçekçi değildir. Buyüzen farkına varılan durumun düzeltilmesi için derin ve sağlam adımlar atılması gerekmektedir. "XXI yüzyılın kadınları nerede olurlarsa olsun ister gelişmiş ülkeler veya gelişmekte olan ülkelerde, geleceği kendilerinden bağlı bir faktör olarak görmektedirler. Er ya da geç, eğitim ve ekonomik bağımsızlık öneminin farkına varacaklardır. Onların başarıları sadece onlardan bağlıdır ve eşlerden bağımsız. Göçmen kadın işçiler, gidilen ülkelerde refah ve ekonomik büyümede katkıda bulundular. Kadın son zamanlara kadar sadece evle bağlı idi ve onun toprakları evin duvarları arasında idi. Kadın hayatını apartmanın içinde yaşar. Onun derin eylemleri daire ile ilişkili görülmelidir. Daire her zaman kadınların büyük politika bölgesi olmuştur, ama modern yaşamın önyargıları kadının hiçbir zaman ellerinde kendilerini bırakmadıklarını görmemizi engelledi." (Sfidat e Shekullit XXI, 2006 s.280) Söz konusu her ne olursa olsun kadın ikinci plana atılmıştır. Kadın çok küçük bir alanda kendi hayatını kurmuş ve çalışmıştır. Tabii ki bu hayattan tamamen özgür bir hayat tarzında geçiş büyük bir zaman almıştır sonraki süreçte de yurt dışında göç başlamıştır. Ayrıca ekonomik ve karar vermekte bağımsızlığı elde almak da zaman almıştır ve gerçekleşmeyen kısımdaki

kadınlar için olacaktır. Günümüzde hep harekette olan bir dünya için konuşabiliriz, açık sınırlarla ve değişik kültürlerin karışımıyla, yani bir anlamda küreselleşme adıyla konuşabilmek mümkündür. Küreselleşme insan haklarında ve kadının özgürlüğü ve hakları daha iyi anlamak için çok önemli bir faktördür.

Dünyaya baktığımızda göçün genellikle gelişmemiş ya da geliştirmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere veya gelişmemiş olan şehirlerden (!) gelişmiş olan şehirlere doğru aktığını görebilmemiz mümkündür. Göç nedenlerinin başında ekonomik nedenler geldiğinden dolayı bireyler kaliteli yaşam için yer değiştirmeyi ve dolayısıyla içinde buldukları kültürden ve sosyal çevreden kopmayı göze alabilmektedir. Söz konusu para olduğu durumlarda da genellikle para dendiğinde akla erkekler geldiğinden göçte de önümüze ilk olarak erkekler çıkmaktadır. Kadınlar genelde evdeki süreci idare eden "çalışmayan" ve dolayısıyla para kazanmayan kesimde yer aldıkları için onların göç olgusunun arka planında kalmalarının sebebinin ilk bakışta çözümlenmesi mümkündür.

Göç günümüze doğru gelmeye devam ettiğimizde devamlılığını sürdürmekte ve aynı zamanda artmaktadır. Yani üç kuşaktır son hızla süren yurt dışı göçü bitmeyecek gibi gözükmemektedir. Gidilecek yerde başka göçmenlerin olması ve kendi aralarında etkin dayanışma ağlarının olması o bölgedeki kişilerin göçü iyi bir alternatif olarak görmelerine neden olmaktadır. Bu durum kolaylaştırıcı nedenleri beraberinde getirmektedir. Gelecek olan kişiye para yardımı yapılması, iş olanağı sağlanması, kalacak yer ayarlanması kolaylaştırıcı etkenler arasında sayılabilmektedir. Kolaylaştırıcı faktörler göç sürecinde olası her yolu denemelerine ve üçüncü kuşağı da götürmelerine olanak sağlamaktadır. Bu olanaklar sağlandığı takdirde tüm zorlukları ifade edilse dahi göçte dair olumlu algı ve görüşler bu göçü besler niteliktedir. Gidilecek olan yer her zaman için daha alımlı, daha prestijli bir hal almaktadır. Bu sebeptendir ki genç kızları yurt dışında yaşayan biri ile evlendirmek halen istenen, prestijli bir seçenektir. Bu evlilik yapıldığı vakit kızın hayatının kurtulduğu düşünülmektedir. Geleneksel olarak kadınlar evlilik durumunda erkeğin evine taşınırlar ve bu yüzden de kırdan kıra olan göçlerde egemen görünürler; buna karşılık erkekler ise uluslararası göçlerde önemli bir rol oynarlar. Fakat artık durum değişmektedir. Kadınlar şehre göç etmeye başlamışlardır: 24 yaşın altındaki grupta göç edenler arasında cinsiyet oranı 100 kadında 49 erkek gibi, erkeklerin azınlığa düştüğünü bir tabloya erişmiştir. (ÖZGÜÇ, 1998, s. 136) Kadınların göç etme nedenleri arasında en sık bağlantılı göçe rastlanmaktadır. Bağlantılı göç ailenin herhangi bir nedenle (iş bulma veya iş tayini) göç eden erkek üyelerini takip eden kadınların hareketini tanımlayan bir olgudur. Burada kadının bağımsız bir göç kararından ziyade aile içindeki konumuna bağlı olarak göç etmesi söz konusudur. Kadına özgü göç nedenlerinden biri de ise evliliğidir (Aksu & Sevil, 2010, s.2)

Erkek göç ederken geride kalan kadınlar bu sürecin yol açtığı tüm zorlukların karşılığında zorunlu olarak toplumsal yaşama katılmaktadırlar. Gündelik işlerin halledilmesi erkeğin yokluğunda evdeki süreçte kadına düşmektedir. Kadınlar bu sorumlulukları yük olarak görerek bu durumdan şikâyet etseler bile kamusal alanda belli işleri yapabileceklerine dair öngörme ve sorumluluk yükü durumu söz konusu olduğundan bu yükleri almak zorundadırlar. Toplum kadınların üzerine bu görevleri yüklemekte ve yapmak zorunda kılmaktadır, yapmadığı durumlarda da kadınların üzerine düşen görevi yerine getirmediği izlenimi yaratılmaktadır. Bundan dolayıdır ki, "zorunlu güçlenme" kavramını kullanmayı tercih ettik. Güçlenme iradi ve gönüllü olarak yaşanan bir sürecin sonunda ortaya çıkmamakta, istenç ve kontrol dışı bir sürecin doğal sonucu olarak yaşanmaktadır. Babalık ve annelik toplumsal kurgular olarak bu toplumsal örüntüde farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Söz edilen geleneksel toplumsal ortamda annelik babanın yokluğunda sıcaklık ve şefkat sunan, her türlü günlük derde deva, babaya sadık ve bekleyen fedakâr bir kadın olarak, babalık ise eş ve çocuklarına karşı maddi sorumluluklarını yerine getiren bir erkek olarak ortaya çıkmaktadır. Belli faktörler babalık deneyiminde farklılıklara neden olmaktadır. Hem yaşadıkları mekanın uzaklığı hem de diğer taraftan yeni kültürle geldiği yerdeki kültürün farklı oluşu çatışmaya neden olacaktır. Bu durum da beraberinde davranışlarında değişikliği getirecektir. Dünya ulusu oluşumunda tek kültürden bahsedilse de küreselleşmenin etkisi her toplumda görülse de çatışmalar mutlaka meydana gelmektedir.

Küreselleşmenin getirisi olarak ortaya çıkan ortak Pazar beraberinde ekonomik göçü de getirmiştir ve bu ekonomik göçle birlikte kadınlar genellikle erkeklerin göç ettikleri yerlere onlarla beraber gitmiştir ve orada kendi istekleri veya edinmiş iş mesleklerini icra etmekten çok ayak uydurma yoluna gitmişlerdir. Baktığımızda düşük gelirli eğitimsiz kadınlar kendi evlerine yalnız mekanları

kullanıp orada yeni iş olanakları yaratırken (aile bütçesine katkıda bulunmak gibi evrensel bir kaygı yüzünden), eğitilmiş kadınlar ise evlerinin çok uzağına çalışmakla ve böylece daha mesafelerdeki mekanlarla etkileşim halinde olmaktadır. (ÖZGÜÇ, 1998, s. 198) yani eğitilmiş kadınlar yaptıkları işlerle erkeğin gelirine katkıda bulunurken eğitilmiş kadınlar kendi gelirlerini kendi sağlar duruma gelmiştir. En azından günümüzde bu durumun görünür hale geldiğini söyleyebilmemiz mümkün hale gelmiştir.

Cassel ve Miller, The Age of Migration XXI yüz yılın göçlerinde dört özellik tahmin ediyorlar: Küreselleşme(göç edilen ülkelerin çeşitlendirilmesi), hızlandırılma, farklılaşma(geçici işçi ve kalıcı nüfus karışık olacak) ve en son göçün feminizasyonu.” (Sfidat e Shekullit XXI, 2006 s.65) Bu açıkça gösterir ki küreselleşme ile kadının özgürlüğü büyük olacağını gösterir ve daha iyi bir yaşam için başka ülkelerde daha fazla hareket etmeye başlayacaktır. Feminizasyon her şey erkeksi olduğunu fikrinden çıkmaktır, ve kadınlar için daha çok fırsat demektir iş olabilir veya şimdi ya kadar erkeklerden yapılan her şey. Küreselleşme genel iyilikten ziyade kadın için de fırsatlar getirdi. Mesleki beceri ile eğitilmiş kadınlar için, yeni olanaklar açar. (Diane, 2000, s. 31) Çok yakın bir geçmiş tarihe kadar baktığımızda kadınların okumadığı bir dönemi buluyoruz. Okumayan kadın meslek sahibi olamıyor ve meslek sahibi olamayan bir kadın da kendisini geliştirebileceği ve geçirebileceği bir işe sahip olamıyordu. Ancak sonraki süreçte bir yandan eğitim hayatına daha bilinçli ve daha çok katılan kadınların görülmesiyle iş hayatında yakın zaman kadar vasıfsız, yedek işgücü olarak görülen kadınlar üst kademelerde yer almaya başlamışlardır. Bu durum üzerinde küreselleşmenin etkisi de yadsınamaz durumdadır. Öncelikle iletişimin güçlenmesiyle birlikte birbirlerinden daha rahat haber alabilen kadınlar daha rahat örgütlenmiş ve daha rahat sorunlarını arkalarında kitleleri bularak dile getirebilir olmuşlardır. Önce eğitim sonra iş hayatına böylelikle girmeye başlamışlardır. Yani Küreselleşmeyle dünya çapında kadınlar başarılı olmak için fırsat bulabilir. Çok sayıda Kadınlar için Küreselleşme uluslararası göç demektir. Erkek yetişkin göçmenlerin toplam sayısı kadın sayısından fazla olsa da, 1985-1990 kadınların sayısı erkeklere göre büyük ölçüde arttı. (Diane, 2000, s. 31) Göç dendiği zaman erkeğin eve para getirmek için geçici gidişi olarak algılanırken artık kadınların da göç ile birlikte anıldıkları bir gerçektir. Okumak, eğitim almak için ulusal veya uluslararası geçici ya da kalıcı göçlere yanında biri olmadan çıkabilir hale gelen kadınlar göçün kendileri için nasıl olacağına ve gerekliliğine kendileri karar verebilir olmuşlardır. Kadınlar hem üretim hem hizmet alanlarında görev yapmakta ve büyük bir kısım iş gücünü günümüzde oluşturmaktadırlar. Yani dünyada kadınların ekonomik kalkınmanın çok önemli faktörlerdir ve büyük katkı sunuyorlar. Kadınlar geldikleri kültür bağlı olarak, farklı nedenlerle göç etmektedirler. Kadınlar çeşitli nedenlerle göç ederler, küresel ekonomik kalkınma, hükümetin feminizasyonu ve cinsiyet eşitsizlik kadın göçün sürekli artmasına neden olurlar. Birçok kendileri ya da aileleri bir yaşam, sağlık ve güvenlik için saf zorunluluk nedenlerden göç ederler. Diğerleri iş için göç ederler yaşam standartlarını yükseltmek, kariyer ya da kendi bireysel özgürlük geliştirmek için kültürel sosyal, politik kısıtlamalar kaçmak için bir yol olarak göç ederler. Arnavut Kadınlarını baktığımızda hepten değişik bir trend görmekteyiz, gelişmiş ülkelerin çok önceden üzerinden geçtiği bir trend, daha az bir göç sayısı ve değişik göç nedenleri fark edeceğiz. Küresel seviyede kadınlar erkeklerin göçlerine 1960-46,6% ile yaklaşılır, 2000-48.85%. 2010 göçmen kadınların uluslararası göç için yüzdesi 49,0% olduğunu tahmin ediliyor. (Franck & Spehar, 2010) Küçük ülkeleri baktığımızda tabii ki bu sayılar daha düşük olduklarını biliyoruz. Bu durum Kosova içinde geçerlidir.

Dünyada göçmen kadınların sayısı:

	Göçmen Kadınların Sayıları (2010 yılının ortasında)	Bütün Uluslararası Göçlerin, Göçmen Kadınların Yüzdesi
Dünya	104 794 962	49.0
Daha çok gelişmiş bölgeler	65 736 245	51.5
Daha az gelişmiş bölgeler	39 058 717	45.3
En son gelişmiş bölgeler	5 471 555	47.4
Afrika	9 009 835	46.8
Asya	27 346 395	44.6
Avrupa	36 537 451	52.3
Latin Amerika ve Karaibler	3 745 533	50.1
Kuzey Amerika	25 076 053	50.1
Okyanusya	3 079 695	51.2

Migration and Decent work women's labour migration in the context of globalization

Dünya Çapında 210 milyondan fazla insan göç ederler. Bunların 105 milyon, yaklaşık toplamın yarısı kadınlardır. Göç için çeşitli nedenler var, ancak işgücü göçü ekonomik ve sosyal dünyasında büyük eşitsizlik oranıyla önemli bir yönüdür. (Franck & Spehar, 2010, s. 2) tabloda da görebildiğimiz gibi göçmen nüfusunun neredeyse yarısını artık kadınlar oluşturmaktadır. Çünkü kadınlar gerek ekonomik anlamda gerek siyasi anlamda gerekse kişilik anlamında kendilerini var edebilmek adına yer değiştirmek zorunda kalabilmektedirler. Her ne kadar küreselliğin hızla yayıldığı bir dünyada olsak da yasaların küresel olarak işlediği, hakların eşit verildiği, kişiliklerin aynı olduğu, sosyal ortamın aynı olduğu bir dünyadan bahsedebilmemiz henüz tam anlamıyla mümkün değildir. Bu eşitsizlikler de beraberinde göçleri getirebilmektedir. Küreselleşme sürecinin iki cinsiyeti var, ancak sınıf ve ırk birliği sonrasında tüm kadınların küreselleşmede kaybeden olarak sıralanmamaktadır, aynı zamanda tüm erkeklerin de küreselleşmede kazanan olarak gösterildiğini söyleyebiliriz. (Eigelsreiter-Jashari, 2000, s. 2) Bu süreç ekonomik bağımsızlık elde etmek için kadınlar için birçok fırsat sağlamıştır. Küreselleşme cinsiyet ilişkilerde sadece olumsuz bir olgu olarak görülmemelidir. Formalizmin kaldırılması ve işgücü piyasasının esnekliği kadınlar için yeni fırsatlar açtı. İhracata yönelik fabrikalarda çalışanlar kadın tercih edilir. (Young, 2000, s. 40)

Kadınlara küreselleşmeyle hem yasal hem de sosyal bağımsızlıklar sağlanmıştır. Ancak bu bağımsızlıkla, kadın, küreselleşmenin meydan getirdiği diğer zorluklarla da yüzleşmek gerekir. Bu zorluklardan biri ataerkil toplumda kadına koruma sunulan ve kadınların bağımlılığıdır, kadınlar korunmayı artık kendileri sağlamak zorundalar. Kadınların küresel pazarda entegrasyonunun bir başka düşünülmedik yan etkisi var. Bu, yerel ataerkil yapıyı zayıflatabilir. Bir kez daha bu süreç çelişkilidir. Küresel ekonomiye entegrasyon ile, kadınlar bir ölçüde hakimiyete karşı koyabilir. Bu süreçte, onların kaybettiği yerel ataerkil kültürün sunduklarını değiştirebilir duruma gelmişlerdir. Ayrımcı ortama rağmen, belli başlı sorunlar ve olumsuz koşullar olsa da kadınların büyük bir sayısı göç

ederek, durumlarını düzeltirler, ekonomik bağımsızlığı kazanırlar ve güçlenirler. Göç deneyimi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini meydan okumakta yardımcı olur, cinsiyet rolleri ve stereotipler dâhil olmak üzere, bu durum yardımcı ve olumlu sosyal değişimlere yol açar. (Franck & Spehar, 2010, s. 5)

Kadınları göç yapmalarına, çoğunlukla hayatta kalma ve temel ihtiyaçları sağlama ihtiyacı iter. Yani bu kadınlar kendi mesleklerinden farklı işler yaparlar, genellikle alt düzeyde olan ve daha az ücret ödenen işlerde çalışırlar. Kadınlar farklı sektörlerde iş bulmak için göç ederler, iç göç ve bölge arası analizlerde çoğu kadın tarımda ve ihracata yönelik sektörlerde iş bulurlar, bu işlerde ücretler düşüktür ama yine de avantajı temsil eder. Bu sektörlerde, kadınların sömürücü bir durum altındadırlar ve istihdam genellikle tehlikeli ve resmi değildir. (Franck & Spehar, 2010, s. 3)

Bu kadınlar için daha iyi çalışma koşulları sağlayacak yasalar ve kurallar için göçe gerek vardır. Onların göç ettikleri yerlerde desteğe ihtiyacı vardır ve eğer verilirse bu destek onların göç etmede güvenini sağlayacaktır. Birçok göçmen kadın için yasal statüsü eksikliği onların eşlerine, işverene ya da devlete bağımlılığını oluşturan etmenlerdir. Bu bağımlılık durumu onları diğer cinse muhtaç duruma getirir ve bu durumda savunma eksiklerinin olduğu hissini yaratır. Kadınlar temel sosyal haklardan toplum içinde savunmasız bırakılarak, sosyal ve ekonomik dışlanmaya mahrum bırakılarak yararlanamaz hale getirilmiştir. Yani sık gördüğümüz bir durum olarak karşımıza, kuralların eksikliği bu kadınları kocalarına bağımlı hale getirir sonucu çıkmaktadır. Ancak zaman ilerledikçe bu tartışmalarda değişiklikler görmekteyiz ve gün gittikçe daha çok kadın göçü bir kaçış olarak seçmektedir. İşgücü piyasasına entegre olarak kendilerine karar vermede ve ekonomik bağımsızlık seçeneği oluşturmaktadır. G.Jasharie göre: 1,3 milyar yoksul insanın %70'i kadındır ve bu kadınlar savaşlar ve çevre yıkılışlardan etkilenmiştir. Mültecilerin % 80'i kadın ve çocuklardır. Kadınlar tarafından üretilen gıda tüm gıda üretiminin %60'ıdır. Kadınların dörtte üçü tüm dünyada işleri yaparlar ama sadece %30 kadına işin ücreti ödenmektedir. Yönetim ve ekonomide liderlik pozisyonlarında kadın %14 oranında yer bulabilirken, milletvekillerinin %12'si kadındır. (Eigelsreiter-Jashari, 2000, s. 5) Devletler yasaları ve işgücü kodları kadın göçmen işçilerinin, ülkedeki tüm işçilere verilen aynı hak ve organize edebilmek ve serbest çağrışım hakkı da dâhil olmak üzere eşit olduklarını savunmaktadır. WTO piyasa kuralları cinsiyet olarak tarafsız olduklarını varsaymaktadır. Onlar kadın ve erkek eşit olarak piyasada faydalarını katılabilirler diye söylemektedirler, WTO kuralların etkileri hiçbir kadın erkek arasında prensip olarak farklı değildir ve erkek kadın ilişkisinden etkilemez ve etkili değildir şeklinde belirtir.. (Stichele, 1999, s. 17) Ancak günlük hayattaki yansımalarına baktığımızda kadın ve erkeklerin ekonomik hayatta dahi aynı itibarı görmediklerini görmek mümkündür. Aynı işi aynı yerde ve aynı mesai saatleri içinde yapıyor olsalar bile erkeklerin yaptığı işler daha vasıflı kadınlarınki daha vasıfsız olarak görülmektedir.

Göçmen kabul eden ülkeler, göçmen kadınların durumunu düzeltmek için tedbirler almalıdır ki göç eden ve kendi ekonomik gücünü kazanmak isteyen kadınlar ekonomik bağımsızlığını kazanabilsin. Aynı zamanda, cinsiyet ayrımcılığı, göç yasası biçimlerden çıkarılmalıdır. Örneğin kısıtlı vize programları gibi, bazı işlerde göçmen işçilerin istihdamını kısıtlayan programlar göç yasasından çıkartılarak bu yasaların eşit hale getirilmesi gerekmektedir. Örneğin erkeklerin egemen olduğu bazı mesleklerde veya kadınların hâkim olduğu bazı meslekleri vize planından çıkarmak gibi, göçmen kadınların ulusal ya da daimi ikamet olanlarla evlenememek ya da hamile kalamamak ve bağımsız konut sağlamayı izin verilmemek gibi yasalar düzenlendiğinde göç eden kadınların işi kolaylaşmış olacaktır veya göç alan ülkelerde yaşayan kadınlar daha rahat hareket edebileceklerdir. Göçmen kabul eden ülkeler, göçmen kadınların durumunu düzeltmek için tedbirler almalıdır ki göç eden ve kendi ekonomik gücünü kazanmak isteyen kadınlar ekonomik bağımsızlığını kazanabilsin.

SONUÇ

Göç, çok yönlü karaktere sahiptir. Toplumun kültürel, politik ve ekonomik yapısıyla yakından ilişkilidir. Göç, özellikle ülkelerin nüfus yapısında ve ülkelerin nüfuslarının nitel ve nicel yapısında önemli bir etkiye sahiptir. Ülkelerin veya kentlerin nüfuslarının gelişmesini sağlayabileceği gibi aynı şekilde bu durumun tersine azalmasına da sebep olacak guru kendinde bulundurmaktadır.

Göç olgusu iş olanakları açısından da önemli bir etkinliğe sahiptir. Göç olayı ile mevcut imkanlardan daha fazla nüfusun yararlanmasına olanak sağlanabileceği gibi, bazı imkansızlıklar da giderilebilir. Örneğin, iş imkanının az veya olmadığı bir bölgeden imkanların fazla ve eleman sıkıntısı çekilen diğer bir bölgeye doğru hareketler sonunda mevcut imkanlardan daha fazla kişinin yararlanması sağlanacak, aynı zamanda eleman sıkıntısı çekilen bölgenin bu konudaki derdine de çare

bulunmuş olacaktır. Göç olgusu tüm bunların yanında kadınlarla ilgili konuları da barındırmaktadır. Kadınlar göçlerini genellikle ya erkek için ya da erkeklerle birlikte yapmaktadırlar.

Kadınların kendi kimliklerini uygun bulukları, içinde yaşamak istedikleri kültürü ve aynı zamanda içinde yaşadıkları koşulları seçme hakkı bulunmamaktadır. Kimlik ve özellikle etnik kimlik konusu 20. yüzyılın ortalarından itibaren dünyada üzerinde çok sık durulan, araştırılan ve tartışılan bir konu olmuştur. Türkiye’de son dönem siyasal tartışmaların, özellikle “demokratik açılım” süreci olarak adlandırılan sürecin de etkisiyle ivme kazanan bir kimlik tartışması son günlerin gözde konularından bir tanesidir. Sadece siyasal alanda değil bilimsel alanda da kimlik konusu yoğun olarak incelenmeye, konu üzerine pek çok araştırma ve yayın yapılmaya başlanmıştır.

Göç kimliğin oluşumu ve kendini ilerletişisi açısından farklılıklar yaratmaktadır. Kişiler ya da toplumlar belli bir kültürün içine doğmuşlardır ve belli bir kültürü gördükten sonra göç etmişlerdi ve bu durum da gittikleri yerde kendilerini var etme, kimliklerinin değişim gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Çünkü kültürel farklılıklar çok kısa mesafelerde bile görülebilmektedir. Kültürel farklılıkların olduğu bir yerde yaşama alışmak ve o ortama uyum sağlamak için bireyler zaman zaman kendi kimliklerinden ödün verirken bazen de ödün vermedikleri zamanlarda toplum içinden dışlanmayla karşı karşıya kalabilmektedirler.

Kadınlar açısından bakıldığında dünya üzerinde hemen her toplum ataerkil yaşam sürmektedir ve ataerkilliğin getirilerine ve gerekliliklerine dayanarak kadınlar ev içi emek veren bir konuma sahiptir. Evin çekip çevrilmesi kadınların eline baktığından bir anlamda ailenin dışarı karşı duruşunu sağlayan kişi rolüne kadın bürünmektedir. Bu da kadınların kendi kimliklerinden uzaklaşarak içine girdikleri toplumun gereklilik ve isteklerine göre yaşadıklarını veya toplumun bu kişileri dışaldığını söyleyebilmemiz mümkündür. Bireyler hem kendileri hem de aileleri için toplumdan soyutlanmaktan korkmaktadırlar ve bu yüzden Freud’un kişilik oluşumunda bahsettiği kendi isteklerini oluşturan egoyla toplum isteklerini önplana çıkartan superego çatıştığında genellikle superego kazanmakta ve kişiliğin oluşumu da topluma göre sağlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Brzezinski, Z. (2006). *Zgjedhja Dominin Global apo Udheheqje Globale*. Prishtinë: ZENITH.
- Diane, E. (2000). *The Progress of Women: Empowerment and Economics*. New York: UNIFEM.
- Eigelsreiter-Jashari, G. (2000). *A Feminist Point of View on Globalization and Gender*. Hanover: International Woman's University .
- Franck, A. K., & Spehar, A. (2010). *Women's labour migration in the context of globalisation*. Belgium : WIDE.
- Grewal, I., & Kaplan, C. (2006). *Gender in a Transnational World*. New York: Mc Graw-Hill.
- Kadriu, L. (2009). *Glokalizimi- Perceptime Etnokulturore*. Prishtinë: Bibloteka Kombëtare Universitare e Kosovës.
- ÖZGÜÇ, P. D. (1998). *Kadınlarmın Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Sfidat e Shekullit XXI*. (2006). Tiranë: Instituti i Dialogut dhe komunikimit.
- Stichele, V. (1999). *Trade Policy the WTO and Gender*. Brussels: WIDE Bulletin.
- Young, B. (2000). *Globalization and Gender: European Perspective*. Oxford.
- AKSU, H., & SEVİL, Ü. (2010). Göç ve Kadın Sağlığı. *Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* .